

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KENTSEL TASARIM PROJELERİNİN ÜRETİM SÜRECİNDE
İDARİ YAPILANMA VE KOORDİNASYON
İSTANBUL VE LONDRA ÖRNEKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

A. Canan KUTLU

Şehir Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Bilge ULUSAY ALPAY

HAZİRAN 2009

A. Canan KUTLU tarafından hazırlanan KENTSEL TASARIM PROJELERİNİN ÜRETİM SÜRECİNDE İDARİ YAPILANMA VE KOORDİNASYON İSTANBUL VE LONDRA ÖRNEKLERİ adlı bu tezin yüksek lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Bilge ULUSAY ALPAY

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında Kentsel Tasarım yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Bilge ULUSAY ALPAY :

Yrd. Doç. Dr. Pelin Gökür :

Yrd. Doç. Dr. F. Emel Ardaman :

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
SUMMARY	v
ÖNSÖZ	vii
TABLO LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Giriş ve Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Araştırma Yöntemi	2
1.2.1. Görüşmeler	2
1.2.2. İnternet Taraması	2
1.2.3. Literatür Taraması.....	3
2. KENTSEL TASARIM KAVRAMI.....	4
2.1. Kentsel Tasarım Kavramının Ortaya Çıkışı.....	4
2.2. Kentsel Tasarım Planlama İlişkisi.....	5
2.3. Kentsel Tasarım Süreci ve Yönetimi.....	6
2.4. Kentsel Tasarım Projelerinin Üretim Yöntemleri.....	9
2.4.1. Kamu Kurumlarında Üretim.....	9
2.4.2. İhale Yöntemi ile Üretim.....	10
2.4.3. Üniversiteler ile Yapılan Protokollerle Üretim.....	10
2.4.4. Yarışma Yöntemi ile Üretim.....	11
2.5. Kentsel Tasarımın Yasal Dayanağı.....	12
2.6. Kentsel Tasarımın Geldiği Nokta.....	13
2.7. Değerlendirme.....	15
3. KENTSEL TASARIM PROJELERİNİN ÜRETİM SÜRECİNDE İDARİ YAPILANMA VE ORGANİZASYON.....	16
3.1. İstanbul'da Kentsel Tasarım Projelerinin Üretim Sürecinde Yerel Yönetimin Rolü.....	16
3.1.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kentsel Tasarım Müdürlüğü.....	16
3.1.1.1. Kentsel Tasarım Müdürlüğü'nün Kuruluşu.....	16
3.1.1.2. Kentsel Tasarım Müdürlüğü'nün Görevleri.....	17
3.1.1.3. Kentsel Tasarım Müdürlüğü Bünyesinde Yürütülen Çalışmalar.....	19
3.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne Bağlı Kentsel Tasarım Projelerini Yürüten Diğer Kuruluşlar	28
3.1.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü - İstanbul Şehircilik Atölyesi (İŞAT).....	28
3.1.2.2. İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP).....	34

3.1.3. İlçe Belediyelerinde Kentsel Tasarım Çalışmalarını Yürüten Birimler	
3.1.3.1. Küçükçekmece Belediyesi Bünyesinde Yürütülen Kentsel Tasarım Çalışmaları.....	50
3.1.4. Değerlendirme.....	54
3.2. Londra'da Kentsel Tasarım Projelerinin Üretim Süreci.....	55
3.2.1. Yerel Yönetim Yapısı.....	55
3.2.2. Londra'da Yerel Otorite.....	56
3.2.2.1. Londra Büyükşehir Belediyesi.....	56
3.2.2.2. Londra Ulaşım (Transport For London).....	56
3.2.2.3. Londra Kalkınma Kurumu (London Development Agency).....	56
3.2.2.4. Londra Belediye Başkanı (Mayor Of London).....	57
3.2.2.5. Londra Meclisi (London Assembly).....	57
3.2.2.6. Londra Planı.....	57
3.2.3. İdari Yapılanması ve Uygulanması Açısından Mahalle Yenileştirme Projesi.....	58
3.2.3.1. Hükümet Büroları.....	59
3.2.3.2. Bölgesel Kalkınma Kurumları.....	59
3.2.3.3. Yerel Stratejik Ortaklıklar.....	60
3.2.4. Londra'da Kentsel Tasarım Çalışmaları Yürüten Birimler.....	62
3.2.4.1. Londra Tasarım (Design for London – DFL).....	62
3.2.4.2. Londra Kentsel Tasarım (Urban Design London – UDL).....	64
3.2.4.3. Intelligent Space&Atkins.....	66
3.2.5. Değerlendirme.....	69
4. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME.....	72

KAYNAKLAR

ÖZGEÇMİŞ

**KENTSEL TASARIM PROJELERİNİN ÜRETİM SÜRECİNDE
İDARİ YAPILANMA VE KOORDİNASYON
İSTANBUL VE LONDRA ÖRNEKLERİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

A. Canan KUTLU

**MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Haziran 2009

ÖZET

Ülkemizde son yıllarda birden çok kamu kurumu tarafından hazırlanan kentsel tasarım projelerinin uygulanmadığı görülmekte ve gerek bu kurumlar eliyle hazırlanan, gerekse yarışmalar yoluyla üretilen kentsel tasarım projelerinin finansal kaynakların bulunamaması, mülkiyet sorunları, idari yapılanmadaki yetki karmaşası ve kurumlar arası koordinasyondaki eksiklikler gibi nedenler ile tasarım süreci ve uygulama süreci arasında kopukluk yaşandığı gözlemlenmektedir.

Bu çalışmada, İstanbul'da kentsel tasarım projeleri üreten kurumların projeleri uygulayamamasındaki en temel sorunlar irdelenmiş ve Londra'daki kentsel tasarım projesi üretim süreçleri de ortaya koyularak, tasarım süreci ve uygulama süreci arasındaki kopukluğun giderilebilmesi ve çözüme yönelik bazı önerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

“Giriş” bölümünde çalışmanın amacı ve içeriği ortaya konulmuş ve “Kentsel Tasarım Kavramı” adlı bölümde kavrama ilişkin temel bilgiler verilmiştir. Üçüncü Bölümde, İstanbul ve Londra'da kentsel tasarım projesi üreten kurumların kentsel tasarım kavramına nasıl baktıkları, ürettikleri projeler, idari yapılanmaları ve koordinasyonları incelenmiş, “Sonuçlar ve Değerlendirme” bölümünde de bu bilgiler

doğrultusunda karşılaştırma yapılmış ve eksikliklerin giderilmesi bağlamında öneriler geliştirilmiştir.

İstanbul'daki kamu kurumlarının internet sayfalarında güncel verilerine ulaşamamakla birlikte bazı kurum yetkilileri ile görüşme yapılamamıştır. Bu durum yerel yönetimlerimizde henüz şeffaflığın ve bilgi paylaşımının gelişmediğini göstermektedir. Bu çalışma ile; durum değerlendirilmesine yönelik, kurumların kendi içerisinde ve kurumlar arası koordinasyonsuzlukta ve de bu kurumların proje üretim süreçlerindeki organizasyon yapısının ortaya konulması ile ileriye dönük önerilerin sunulması hedeflenmiştir.

Bilim Kodu :
Anahtar Kelimeler :
Sayfa Adedi : 80
Tez Yöneticisi : Yrd. Doç. Dr. Bilge ULUSAY ALPAY

**ADMINISTRATIVE STRUCTURING AND COORDINATION IN
PRODUCTION PROCESS OF URBAN DESIGN PROJECTS
İSTANBUL AND LONDON SAMPLES**

(Master's Thesis)

A. Canan KUTLU

**MİMAR SİNAN FINE ARTS FACULTY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY**

April 2009

ABSTRACT

Recently it has been observed that urban design projects that have been formed by several public institutions have not been implemented; between processes of implementation and designing there has been a discontinuity because of reasons such as ownership problems, complexity of authorization, lack of institutional coordination and the problems to find financial sources for the urban design projects that have been formed either by these public institutions or via competitions.

Within this study, the most basic problems why institutions that form urban design projects are not able to implement these projects, have been explicated and by observing the production processes of urban design projects in London it is aimed to handle the discontinuity between design and implementation processes and develop varied of suggestions for solution.

In "Introduction" part the object and the content of the study has been put forward and in "Urban Design Concept" part, basic information concerning the concept has been presented. In the third part, how the institutions in London and İstanbul that are producing urban design projects refer to urban design concept, their projects, administrative structures and coordinations have been examined and lastly; in

“Conclusions and Evaluation” part evaluations have been made through these datas and several oppositions have been submitted.

Due to non-updated datas on web adresses of public instutions in İstanbul, it was not possible to interview with certain authorities. This proves that in our local governments, transparency and sharing information have not been developed thoroughly. With the help of this study, it has been targeted that this situation will last soon, the interinstitutional and instutional coordination will progress and a pattern will be formed in order to produce projects to be implemented.

Bilim Kodu :
Anahtar Kelimeler :
Sayfa Adedi :
Tez Yöneticisi : Yrd. Doç. Dr. Bilge ULUSAY ALPAY

ÖNSÖZ

Tezimin hazırlanma aşamasındaki yönlendirmelerinden dolayı danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Bilge ULUSAY ALPAY'a, çalışmam boyunca bana destek olan ve emeği geçen arkadaşlarım; Akif Burak ATLAR, Mercan ULUAĞAÇ, Pınar POLATKAN, Tayfun KAHRAMAN, Onur SOYTÜRK, Merter REFİKOĞLU, Eda ÇAÇTAŞ CEYLAN, Yeşim AKIN, Öznur KARAKAŞ'a, Ahmet Can KUTLU'ya ve her zaman yanımda olan aileme teşekkür ederim.

06/09

A. Canan KUTLU

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 3.1. Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu tarafından yürütülmekte olan Kentsel Tasarım Projeleri.....	34
Tablo 3.2. İngiltere’de Bölgesel Yapı.....	55
Tablo 3.3. Mahalle Yenileştirme Proje Üretim Sürecinde İdari Yapılanma.....	61
Tablo 3.4. Londra’da Kentsel Tasarım ile İlgili Kurumlar.....	71
Tablo 3.5. Londra’da Proje Üretim Süreci Organizasyon Yapısı.....	73
Tablo 3.6. İstanbul’da Genel İdari Yapılanma.....	74
Tablo 3.7. İstanbul’da Proje Üretim Süreci Organizasyon Yapısı.....	75

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 3.1. Bina Cephelerindeki Tanıtım Panolarının Düzenlenmesi.....	20
Şekil 3.2. Açık Hava Reklamları, Sabit ve Hareketli Reklam Elemanları.....	20
Şekil 3.3. Bina Dış Cepheleri İçin Reklam Uygulaması.....	21
Şekil 3.4. Bina Sağır Duvarları ve Bina Sağır Yüzeyleri İçin Reklam Uygulaması	21
Şekil 3.5. Bina Son Kat Alın Yüzeyi ve Çatıları İçin Reklam Uygulaması.....	22
Şekil 3.6. Konut, Konut+Ticaret ve Ticaret Alanları İçin Reklam ve Tanıtım Uygulaması.....	23
Şekil 3.7. İnşaat ve Tadilat İzni Olan Yapılar ve Arsalar İçin Reklam Uygulaması.....	23
Şekil 3.8. Trafoların “Sihirli Resim Tekniği” İle Boyanması.....	24
Şekil 3.9. Numarataj Tabelaları Yenileme Çalışması.....	24
Şekil 3.10. Aksaray Havalandırma Bacası Rehabilitasyon Çalışması.....	25
Şekil 3.11. Cephe Rehabilitasyon ve Kentsel Tasarım Projeleri.....	26
Şekil 3.12. Kent Mobilyalarına Standart Geliştirme Projesi.....	27
Şekil 3.13. Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm alanları Sınırları.....	27
Şekil 3.14. Vaziyet Planları - Zeytinburnu Kentsel Tasarım Projesi.....	34
Şekil 3.15. Tasarım Çalışmaları - Zeytinburnu Kentsel Tasarım Projesi.....	39
Şekil 3.16. Vaziyet Planları - Zeytinburnu Kentsel Tasarım Projesi.....	40
Şekil 3.17. İkitelli Köyü ve Çevresi Planlama Sınırı.....	42
Şekil 3.18. 1/5000 ölçekli İkitelli Köyü ve Çevresi Nazım İmar Planı.....	42
Şekil 3.19. Ayazma Bölgesi Vaziyet Planı Çalışmaları.....	43

Şekil 3.20. Kentsel Tasarım Fonksiyon Şeması.....	44
Şekil 3.21. Kentsel Tasarım Şeması.....	44
Şekil 3.22. Kentsel İşlev Şeması.....	45
Şekil 3.23. Mimari Kütle Etütleri.....	46
Şekil 3.24. Ken Yeang'ın hazırladığı İç-Dış Kumsal Kentsel Tasarım Projesi.....	47
Şekil 3.25. Zaha Hadid'in hazırladığı Kartal Kentsel Tasarım Projesi.....	48
Şekil 3.26. Cephe Rehabilitasyon Projeleri Perspektifleri.....	51
Şekil 3.27. Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması 1.'lik Ödülü alan Tasarım Projesi.....	53

KISALTMALAR LİSTESİ

İŞAT	: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü - İstanbul Şehircilik Atölyesi
İMP	: İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi
DFL	: Design for London
GLA	: Greater London Authority
LDA	: London Development Agency
TfL	: Transport for London
UDL	: Urban Design London
CABE	: Commission for Architecture ve Built Environment
RIBA	: Royal Institute of British Architects
RTPI	: Royal Town Planning Institute

1. GİRİŞ

1.1. GİRİŞ VE ÇALIŞMANIN AMACI

Bu tezin amacı; ülkemizde yerel yönetim (kamu kurumları) eliyle hazırlanan projelerin uygulanma sürecinde yaşanan aksaklıkların nedenlerini araştırmak ve bu araştırmanın aracı olarak “kentsel tasarım projelerinin üretim süreçleri”ni kullanmaktır. Ülkemizin en büyük metropol kenti İstanbul ve Avrupa’nın metropol kentlerinden İngiltere’nin başkenti Londra, yerel yönetim yapısının ve kentsel tasarım projelerinin üretim sürecinin ortaya koyulacağı örnek şehirler olarak seçilmiştir. Yerel yönetim yapısının ülkemize göre çok farklı olmasına rağmen İstanbul ile karşılaştırmalı örnek olarak Londra metropolünün seçilmesinin nedeni, kentsel tasarım projelerinin üretilmesi ve uygulanması noktasında tanımlanmış bir sistemle hareket edilmesi ve üretilen projelerin sonuçlanarak uygulanıyor olmasıdır.

Bu tez kapsamında, İstanbul ve Londra kentlerinde kentsel tasarım çalışmalarının özel sektör ve kamu olmak üzere hangi kurumlar tarafından üstlenildiği, bu kurumların nasıl bir hiyerarşik yapı ile çalıştıkları, kentsel tasarımın süreci ve yönetimi ve uygulama aşamasının nasıl gerçekleştiği üzerine bir inceleme yapılacaktır. Çalışma sonucunda İstanbul ve Londra kentlerinde kentsel tasarıma nasıl bakıldığı; yönetsel yapı ve kamu özel sektör işbirliği üzerinden ortaya konulmaya çalışılacaktır.

İstanbul’da kentsel tasarım projeleri üreten kurumların karşılaştığı en temel sorunlar, kurumlar arası iletişimsizlik, yetki karmaşası ve siyasal istikrarsızlık gibi aslında diğer kurumlar tarafından üretilen ve farklı amaçları güden projelerde de karşımıza çıkan sorunlardır. Kurum yöneticilerinin bir önceki siyasi iktidarın yaptığı işlerin devamlılığını sağlamak yerine kendi yaklaşımı çerçevesinde yeniden bir sistemi örgütlemeye çalışması; önceki projelerin kapatılıp rafa kaldırılmasına ve daha önceki dönemde yapılmış projeler için harcanan kaynağın boşa gitmesine neden olmaktadır.

Yerel yönetimler kendi kaynakları ile çözümlenebileceği işleri bünyelerindeki şirketlere para kazandırmak amacıyla ihale etmektedir. Bu durum kamu kurumları

bünyesinde üretilebilecek projelerin el değiştirmesine ve tamamlanmış proje süreçlerinin tekrarlanmasına neden olmaktadır.

Bu tez ile, İstanbul'da üretilen kentsel tasarım projelerinin üretim süreci ile uygulama süreci arasındaki kopukluğun ortadan kalkması ve üretim ve uygulama sürecinin tek bir bütüncül süreç olarak ele alınması ile birlikte üretilen kentsel tasarım projelerinin hayata geçebilmesi üzerine bir sonuç ortaya konulması amaçlanmaktadır.

1.2. ARAşTIRMA YÖNTEMİ

Kentsel tasarım projelerinin üretim sürecindeki idari yapılanma ve organizasyon yapısını İstanbul ve Londra örnekleri üzerinden araştırmayı amaçlayan bu tez kapsamında; İstanbul'daki kentsel tasarım projelerinin üretim süreçlerinde rol alan kurumlardaki yetkililerle; bu kurumların organizasyon yapıları ve yürüttükleri projeler üzerine bilgi almak amacı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İstanbul ve Londra'daki kurumlar ile ilgili internet taraması, kentsel tasarım kavramı ile ilgili daha ayrıntılı bilgi elde etmek amacı ile literatür taramaları yapılmıştır.

“Kentsel Tasarımın Projelerinin Üretim Sürecinde İdari Yapılanma ve Koordinasyon İstanbul ve Londra Örnekleri” başlıklı tez çalışmasında sırasıyla aşağıdaki yöntemler izlenmiştir.

1.2.1. Görüşmeler

İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu yürütücüsü Murat VEFKİOğLU, Küçükçekmece Belediye Başkanlığı Plan ve Proje Müdürlüğü Ar-Ge Şefi Eda ÇAÇTAŞ CEYLAN ve Manchester Metropolitan Üniversitesi Siyasal Bilimler ve Halkla İlişkiler Bölüm Başkanı Frank CARR ile görüşmeler yapılmıştır.

Bu çalışma kapsamında, İstanbul'da kentsel tasarım projesi üreten kurumların internet sayfalarında güncel verilere erişimde ve kurum yetkilileri ile birebir görüşme adına çok zorluk çekilmiştir. Bu durum, e-devlet sürecine girmiş yerel yönetimlerimizde henüz şeffaflığın ve bilgi paylaşımının gelişmediğinin bir göstergesidir. Londra'daki yerel yönetimlere ve kentsel tasarım projesi üreten kurumlara ise internet üzerinden rahatlıkla ulaşılarak, kurum yetkilileri ile mail

yoluyla iletişim sağlanmış olması bilgi paylaşımının ve iyi bir yönetişimin göstergesidir.

1.2.2. İnternet Taraması

Tez kapsamındaki örnek alanlar olan İstanbul ve Londra'daki kentsel tasarım ile ilgili kuruluşların organizasyon şemalarına ve idari yapılarına internet üzerinden ilgili kurumların kurumsal web sayfaları aracılığıyla ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak yapılan tarama çalışmalarında İstanbul'daki resmi kurumların kurumsal web sayfalarındaki bilgilerin güncellenmemiş olduğu tespit edilmiş, kurum yetkilileriyle yapılan ikili görüşmelerle güncel bilgilere ulaşılmış, Londra'daki kentsel tasarım ile ilgili kurumlardan ise çok az bir kısmında organizasyon şemasına veya idari birimleri ile ilgili bilgilere ulaşılabilmiştir.

Ulaşılan bilgiler Türkiye'deki eşdeğer karşılıkları üzerinden Türkçeye çevrilmiş ve çeşitli örneklerden yola çıkarak yapılan değerlendirmeler tez içinde tablo şeklinde gösterilmiştir. Ayrıca internet taramasında karşılaşılan çalışma konusu ile ilgili tanım ve kavramları içeren çok sayıda rapor, sunum ve makale ile resmi yasa, yönetmelik veya mevzuat incelenerek konu ile ilgili gerekli bilgilere ve verilere tez içerisinde çeşitli bölümlerde yer verilmiştir.

1.2.3. Literatür Taraması

Kentsel tasarımın ortaya çıkışı, kavramsal gelişimi, planlama ile ilişkisi, süreci ve yönetimi, yasal dayanağı ve bugün geldiğı nokta üzerine çeşitli bilimsel yayınlar, tezler, sempozyum bildirileri ayrıca örnek çalışmaların raporları taranmıştır.

2. KENTSEL TASARIM KAVRAMI

2.1. KENTSEL TASARIM KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE KAVRAMSAL GEŞİMİ

Kentsel tasarım kavramı 1960’larda gündeme gelen yeni bir terimdir. Kentsel tasarım, kentlerde kaybolan birlikteliği yeniden kuracak, kentlerin mimarisi ve planlama kararları arasındaki boşluğu dolduracak, yeni bir disiplinler arası aktivite alanı olarak gelişmiş ve genellikle kent planlama disiplin dalının “kent biçimi, düzeni ve estetikleriyle ilgilenen kısmı” olarak algılanmıştır. Ancak, çevresel tasarım meslekleriyle birlikte literatürde sık sık kentsel tasarım kavramı ile karşılaşılsa da, farklı durumlarda farklı gruplar tarafından değişik tanımlamalarla algılanması, bu yeni alanın belirsiz olma özelliğini korumasına ve tek bir tanımının yapılamamasına neden olduğu söylenebilir. [1]

Başlangıçta kentsel tasarım, mimarlık alanında bir uzmanlaşma dalı olarak ortaya çıkmıştır. Ancak günümüz koşullarında kent plancıları, mimarlar ve peyzaj mimarları gibi farklı formasyondan kişilerin de katıldığı disiplinler arası nitelik taşıyan bir uzmanlık alanı olarak değişmiştir. Dolayısıyla şehircilik olgusu genelinde ortaya çıkan gelişmeler doğrultusunda kentsel tasarımın da geliştiği ve kavramsal değişme gösterdiği görülmektedir.

2. Dünya savaşından bu yana kent planlaması klasik arazi kullanımı ve ulaşım ile ilgilenmiştir. Kentsel tasarım ise neden-sonuç ilişkisinden hareketle, karar verme sürecine geçmeye yardımcı olan bir disiplin olarak gelişmiştir. Kentsel tasarım, kent planlama ile mimari arasındaki ölçek farkından kaynaklanan boşluğun ortadan kalkmasını bu meslekler arasında karşılıklı alışverişin ve iletişim ortamının yerleşmesini sağlayan bir disiplin olmuştur.

Günümüzde kentsel mekanların kullanım eğilimlerinin ne olacağı konusundaki tartışmalara meslek adamları ve politikacılar da katılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde, özellikle ABD, İngiltere ve Hollanda’da hükümetler, özel sektör ve kamu kurumları, planlama alanında meslek adamları ve halk devamlı değişimlerle karşı karşıya kalmış

ve kuramları çerçevesinde kentin geleceğine dönük tartışmalara katılmaları gerekmiştir. [2]

2.2.KENTSEL TASARIM-PLANLAMA İLİŞKİSİ

Yaşanabilir kentsel çevreler oluşturulmasında planlama ve kentsel tasarım eylemleri önemli araçlardır. Birbirinden farklı olan bu iki kavram, birbirini tamamlayan bir bütünü de ifade etmektedir. Planlama-kentsel tasarım eylemleri arasında kurulması gerekli çok boyutlu ilişkiler bütünü anlamlı çevreler oluşturulmasının ön koşuludur.

Genel olarak, fiziki yapının oluşum kararlarını içeren planlama eylemi fiziki yapıyı şekillendirme sanatı olarak tanımlanabilecek kentsel tasarım çalışmalarına önemli girdiler sağlamakta, yönlendirici olmaktadır. Planlama-kentsel tasarım arasındaki bu bütün-parça ilişkisi kentsel tasarım eyleminde farklı bir anlam kazanmaktadır. Optimal büyüklük ve bütünlükteki kentsel alanlarda, gerçekleştirilmesi gerekli kentsel tasarım çalışmalarında, parçaların bütünlüğü önem kazanmaktadır. Mevcut uygulamalar göstermektedir ki planlama-kentsel tasarım eylemleri arasında kurulması gerekli ilişkiler, kentsel tasarım eylemlerinin bütününde de kurulamamakta, kentsel tasarım çalışmaları dar kapsamda ele alınmaktadır. [3]

Kentsel tasarım ürünü projeler üç süreçte ortaya çıkar;

1. Ele alınan fiziksel bütün içinde; ülke, bölge, metropoliten bütünde ve kent makroform biçimi gibi yerleşme biçimi arayışlarından başlayarak, bu mekanlarda yapılacak daha sonraki düzenleme çalışmalarına yön verecek, disipline edecek ve rehber olacak esasların getirdiği ve mimari tasarımla tamamlanacak ve sonuçlanacak olan yaratıcı sürecin çevresini ve koşullarını belirleyen bir yöntem ve tasarım yönetmeliği hazırlanır.
2. Yaratıcı sürecin koşullarıyla birlikte vaziyet planı olarak mimari tasarımla bütünleşen kentsel tasarım ürünü ortaya çıkar.
3. Kamusal mekanlardaki düzenlemede, ürünü ortaya koyan, kent plastiği ve kent mobilyaları vb. ile ilgili olarak “Kamusal Tasarım” söz konusudur. Bu “Kentsel Mikro Ortam Tasarımı” ürünü olarak ifade edilebilir.

Kentsel Tasarım ürünlerinin ortaya konmasında, taraflar arasında anlaşmayı sağlayan ortak bir dilin yaratılması için bir metodolojinin (bir yaklaşım) olması gerekmektedir. Dolayısıyla ele alış (metodoloji) düşüncelerin, fikirlerin sunulması, formülasyonu ve

bunların grafik anlatımlarında ortak bir dilin bulunmasıdır. Gelişmiş ülkelerde, örneğin İngiltere’de, geleneksel kentsel tasarım eğitimi verilen okullarda, ülke koşulları içinde üniversitelerdeki, grafik, sanat, maket, fotoğraf-video destekli ve donatılı tasarım atölyelerinde kentsel tasarım metodolojileri geliştirilmiştir. [4]

2.3. KENTSEL TASARIM SÜRECİ VE YÖNETİMİ

Türkiye’de yirminci yüzyılın son on yılında kentsel tasarımın kavram, kuram, kapsam ve uygulama araçları ile ele alınıp, tartışılmasına aracı olan Kentsel Tasarım Sempozyumları’nın ikincisinde, ‘Kent Mekanının Tasarımından Hedeflenen’ başlığı altında, sunulan bir bildiride ‘..... yerel stratejik önceliklerin belirlediği ayrıntılı operasyonel düzenlemelerde, organizasyonel boyut da içeren kentsel tasarım yöntem ve tekniklerinin kullanılmaya başlanması önerilmekte, böylece parsel sınırları içinde biten, dar kapsamlı bireysel, tekil değerlendirmeler ve çözümlenmelerden optimal büyüklük ve bütünlükte öncelikli kentsel alanlarda kentsel tasarım uygulamalarına geçilebilir’ denmektedir.

Kentsel tasarım genel anlatımı ile, kentsel mekanda fiziksel, sosyo-kültürel ve sosyo ekonomik bağlamlarda çok boyutlu, kentsel detay irdeleme ve çözümlenmelerini içeren ayrıntılı bir düzenleme yöntemi ve uygulama biçimidir. [5]

Türkiye’de kentsel tasarımın yakın zamana kadar kentsel tasarım yarışmaları ile genel anlamda meydan, park ve sokak ölçeği veya birkaç sokaktan ibaret bir kentsel parça için elde edilmeye çalışılması, yukarıda belirtilen sav ile çelişmektedir. Bu çelişkinin çözümü ise sadece pratikte değil aynı zamanda mevcut kuramların irdelemesinde ve dolayısı ile eğitimindedir.

Yapılı çevre için düzenleme ve uygulama biçimi olarak kentsel tasarım, bu çevreye ilişkin analitik etüdlerin, bunların sentezlerinin ve projeksiyon değerlerinin yanında, kentsel yaşam kalitesine ilişkin görsel ve çevresel değerlerin etüdünü ve kent görünüm hedeflerinin oluşturulmasını içermektedir.

Bir yandan plancılar, mimarlar, peyzaj mimarları ve kentsel tasarımcılar; kentsel mekanın biçimlenmesinde rol oynayan ana aktörler olarak bilinirken; diğer yandan, kentsel gelişme ile ilgili temel kararları üreten diğer mekanizmaların olduğu ve tasarımcıların rolü ise sadece bu üretilen ana kararlar doğrultusunda mekanın biçimlendirilmesi ve geliştirilmesini sağlamak olduğu kabul görür. Kentsel tasarım

ve kentsel gelişme sürecini birbirlerinden bağımsız aktiviteler değil, aksine birbiriyle yakın bir şekilde ilişkili aktiviteler olarak görmek gerekir. Bu nedenle, kentsel gelişme sürecini anlamaksızın kentsel tasarım kavramını, yerini ve rolünü anlamak mümkün değildir denilebilir. [6]

Tasarım sürecine katılan mimar, planıcı ve tasarımcıların olduğu kadar kamu sektöründeki planıcı ve mühendislerde gelişmenin kontrol sürecinden sorumludur. Kontrol sürecindeki yapabilirliklerine ve belirleyici rollerine göre tasarım sürecinde çeşitli katılımcılar tanımlanır. Kentsel tasarım farklı düzeyde katılımcıların; kamu, özel sektör, uygulayıcılar, profesyoneller, sponsorlar, araştırmacılar (kuramcılar), kullanıcılar (halk) ve sivil toplum örgütleri, arasındaki birleştirici bir süreçtir.

Kent tasarımcıları kentsel açık alanların tasarımındaki birleştirici, bütünleştirici, yetkilerini ve farklı amaçlar için çalışan farklı aktörleri bir arada çalıştıracak özel rolleri ile ayrıcalıklıdır. Ancak bireysel olarak bu aktörlerin etkinliği bürokratik, politik ve ekonomik güçler tarafından da önemli düzeyde etkilenir.

Gelişmiş ülkelerde kentsel tasarım sürecinde kamu yararının temel belirleyici olması ve bilinçli katılım düzeyine erişmesine paralel olarak süreç yönüyle yasal ve yönetsel olarak görev ve sorumlulukları tanımlanan profesyonel katılımcılar yanı sıra halkın katılımı daha öncelikli olmaktadır. Farklı disiplinlerden oluşan çalışma gruplarının geliştirdikleri özgün metod ve çalışma gruplarında halkın görüş ve katkılarına önemli düzeyde yer verilmektedir. [7]

Türkiye’de Kentsel Tasarım Yaklaşımı:

Kentsel tasarım kent gelişme sürecinin ayrılmaz bir parçası olmakla beraber ülkemiz kent planlamasında bu ara ölçekten bugüne kadar yeterince yararlanılmamıştır. Planlanan yapıların ruhsatlarını alabilmek için kentin düzenli değişen her yerinde bilinçli veya bilinçsiz tasarım faaliyetleri cereyan etmektedir: Toplu konut ve sahil siteleri, düzenlenen parklar, küçük sanayi siteleri, kamu yapıları, çarşılar, metro inşaatları, kavşaklar, iş yapıları vs kolektif kentsel tasarım süreçlerinin bir parçası olmaksızın, çoğunlukla sadece yatırımcısının koyduğu hedefe yönelik hazırlanmış, olağan, münferit projeler olarak her gün karşımıza çıkmaktadır. Kentlerin sıradan alanlarındaki projeler çoğunlukla önceden kentsel tasarımdan geçmeksizin tanımlanmış plan haklarına göre (imar planı) belediyelerce onanırlar. Böylece içinde yer aldığı özgün kentsel çevreyle bağlantılarını yeterince kuramamış yapılaşmalar

oluşur. Kentlerin hızla büyüdüğü süreçlerde imar planlarına esas olacak özel ayrıntılı tasarım çalışmalarının yapılmaması genişleme alanlarının büyüklüğüne ve belediyelerin olanaklarına bakarak doğal karşılanabilir.

Kentsel tasarıma konu olması gereken öncelikli mekanlar ağırlıklı olarak iki başlıkta toplanabilirler:

- Konumları itibariyle sundukları potansiyel yüksek gayrimenkul fiyatları dolayısıyla ekonomik açıdan beklenen yapılaşmaları kendi kendilerine finanse edebilecek, kentin güzide yerlerini oluşturan alanlar. Örneğin İstanbul'un Haydarpaşa, Tophane gibi kıyı kesimleri kentin "seçkin" yerleridir.(verimli alanlar)
- Yaşam şartları açısından ortalama kent standartlarının altında olanaklar sunan, emlak piyasasında düşük değerleri olduğu için henüz yatırımcıların ilgisini çekmeyen çöküntü halindeki özgün alanlar. Bu tür alanlara örnek olarak özellikle birçok Anadolu kentinde bulunan ve içinde çoğunlukla eski ve özgün yapıların yer aldığı viran sit alanı gösterilebilir.(verimsiz alanlar)

Yatırımların geri dönüşlü olduğu mümtaz yerlerde belediyenin girişimiyle yapılacak tasarımlarla özel yatırımcılara içlerinde kamu yararıyla girişimci çıkarının dengelendiği, kentin genel gelişme hedefleriyle tutarlı proje çerçeveleri tanımlanabilir. Böylece bu tür yerlerde üzerinde anlaşma sağlanmış bir kentsel tasarım konsepti (yaklaşım ve hedefi) olmadığı durumlarda ortaya çıkabilecek ve tüm kentin imajını etkileyebilecek muhtemel olumsuz değişikliklerin önü alınabilir, kentin cazibesi geliştirilebilir.

Son örneklerde görüldüğü gibi kentsel tasarım projeleri mal sahibi gibi ilgili kurumlarca, ellerindeki gayrimenkulleri değerlendirmek için de hazırlatılabilir. Tasarım sonucu alanların pazarlanmasını sağlayacak gayrimenkul değerleri oluşturulur. Bu gibi durumlarda yerel yönetimlerin ve yerel politikanın tasarım sürecinin başından sonuna kadar belirleyici rol almaları şarttır. Aksi takdirde planlama girişiminin özel çıkarlara bırakılması, kamu –özel çıkar dengelerinin adil kurulmasına yol açarak, projelerin demokratik denetimleri ve içerikleri konusunda kuşkular doğar. Bu bakımdan özel kişi ve kuruluşlarca yaptırılacak kentsel tasarım projelerinde, tasarıma veri olacak niteliksel ve niceliksel programatik gelişme hedeflerinin belediyelerle mal sahibi kişi veya kurumlar arasında iş birliği ve

mutabakatla hazırlanması esastır. Sürece hemşerilerin katılımını sağlayacak olanakların kurgulanması ve meraklı kamuoyuyla iletişimin canlı tutulması, planlama kararlarının yurttaşlarca benimsenmesine yardımcı olur. [8]

Avrupa Kentlerinde Kentsel Tasarım Yaklaşımı:

Yeniden yapılanma süreciyle ilgili Avrupa ülkelerinde farklı kavramlar kullanılmaktadır: Fransa ve İngiltere’de kentlerin “regenerasyonu”ndan veya “yenileme”den söz edilirken, Almanya’da “yeniden yapılanma” (Stadtumbau) ve “yenileme” (Stadterneuerung) kavramları kullanılmaktadır. Bu çerçevede ülkelerin milli yapısal gelişmeyi teşvik fonları, Avrupa Birliği (AB) fonlarıyla birlikte belirlenen alanlara yönlendirilmektedir. Ekonomik olarak cazip olmayan kesimlerdeki yeniden yapılanma projeleri için Almanya’da son yıllarda hem yeni teşvik olanakları yaratılmış, hem de yasal düzenlemelere gidilmiştir.

Milli ölçekteki teşviklerin belediyelerce öncelikli gelişme alanlarında kullanılmasını sağlamak üzere dağıtılmasında Avrupa ülkeleri arasında farklı yöntemler izlenmektedir. İngiltere ve Fransa’da milli kaynakların dağılımında merkezi idare ağırlıklı rol üstlenirken, Almanya’da idari yapının sonucu eyalet idareleri belirleyici olmaktadır. Fransa’da teşvik kaynakları belediyelerle merkezi idare arasında imzalanan bir “kent sözleşmesi” (Contrat de ville) çerçevesinde belirlenen proje ve önlemler için verilmektedir. İngiltere’de merkezi kaynakların dağılımı ülke çapında saptanan “yoksulluk endeksi”ne (Index of Multiple Deprivation) göre yapılmaktadır. Almanya’da ise federal bakanlıkla eyalet bakanlıkları arasında yapılan yıllık sözleşmelerle eyaletlerin nüfus ağırlıklarına ve diğer kriterlere göre federal kaynaklar eyaletlere aktarılmakta ve eyaletler de bu kaynakları belediyelere öngörülen önlemler için vermektedirler. Kaynak kullanımında “karışık finansman” esas olup belediyelerin merkezi teşvik kaynaklarını kullanabilmeleri, kendi bütçelerinden tamamlayıcı finansman bulmaları önkoşuluna bağlıdır. Önlemler genelde 1/3 federal bakanlık, 1/3 eyalet ve 1/3 belediye katkılarıyla finanse edilir. [8]

2.4. KENTSEL TASARIM PROJELERİNİN ÜRETİLME YÖNTEMLERİ

2.4.1. Kamu Kurumlarında Üretim

Bu yöntemle elde edilen projeler, şehir plancısı, mimar ve peyzaj mimarlarının ortak çalışması ile üretilen, meydan düzenlemesi, park ve spor alanı gibi yeşil alan

düzenlemeleri, yaya bölgesi düzenlemesi gibi küçük ölçekli projelerdir. Bu şekilde üretilen kentsel tasarım projeleri küçük ölçekli olmaları ve genellikle kamu kurumları bünyesinde hazırlandığından dolayı çoğunlukla uygulanma şansı bulmaktadır.

2.4.2. İhale Yöntemi ile Üretim

Kentsel Tasarım projelerinin üretilmesinde daha hızlı ve verimli bir sonuca ulaşmak, uzman büroların deneyimlerinden ve teknik imkanlarından faydalanmak amacıyla kullanılan en yaygın yöntem projelerin ihale yoluyla üretilmesidir. İhale yöntemi ile elde edilen projelerin tamamının uygulanma imkanı bulmamasının nedenlerinden biri kamulaştırmadan kaynaklanan problemlerdir. Projenin uygulanabilmesi için kamulaştırma gerekli ise, kaynak yetersizliği ya da arsa sahibinin itirazı gibi sorunlarla karşı karşıya kalılabilmektedir. Bir projenin uygulanabilmesi projenin plan kararı haline getirilmesi halinde mümkün olduğundan, bu süreçte projenin yapımı erteleneceği gibi bazen proje iptal de edilebilir. Projelerin uygulanma imkanı bulmamasının nedenlerinden bir diğeri de yöneticilerin değişmesidir. Yerel yönetimlerin yatırımları yöneticilerin tercihleri doğrultusunda geliştiğinden, bir dönemde hazırlanan ve uygulanması planlanan projelerin bir sonraki dönemde değiştiğini ya da iptal edildiğini görmekteyiz. Yasal bir belge niteliği taşımayan projeler, belirtilen bu sorunlardan herhangi biri nedeniyle uygulanmasına imkan verilmeden belediyelerin arşivlerinde kalabilir.

İhale yönteminde görülen en büyük zorluk, kentsel tasarım projelerinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanan mimari şartnameler üzerinden elde edilmesidir. Resmi kurumların kullanmak zorunda olduğu bu şartnamelerin mimariye yönelik olarak hazırlanmış olması kentsel tasarım hizmetlerini zorlaştırmakta ve bu durum ancak özel teknik şartnamelerle düzeltilmeye çalışılmaktadır. [9]

2.4.3. Üniversiteler ile Yapılan Protokollerle Üretim

Üniversiteler bilginin geliştiği kurumlar olarak kentsel düzenlemelere katkı sağlamada büyük potansiyel oluşturmaktadırlar. Bu katkı öğretim üyelerinin bilgi ve deneyimleri ile olduğu gibi öğrenciler ile yapılacak çalışmalarla da sağlanabilir. Merkezi ve yerel yönetimlerin üniversitelerdeki öğretim üyeleriyle ilişkileri genellikle danışmanlık hizmeti boyutundadır. Bunun yanı sıra yerel yönetimlerde protokol ile proje yaptırmaya yönelik ilişkiler de kurulmuştur. Protokol yöntemi

genellikle özel uzmanlık alanları ile ilgili proje hizmeti alınmak istendiğinde tercih edilen ve konunun uzmanı olan öğretim görevlileri ile ilişkiye geçilip karşılıklı olarak protokol hazırlanmasıyla gerçekleşen bir yöntemdir. İhale yöntemi ile üretilen projelerin uygulanmasında yaşanan sorunlar bu yöntemde de yaşanmaktadır. [9]

2.4.4. Yarışma Yöntemi ile Üretim

Yarışma yöntemi proje elde etmede en zengin sonuç alınan yöntemdir. Ülkemizde yarışma yöntemi ilk başta yerel yönetimlerin yarışma sürecini uzun bulmaları nedeni ile tercih edilmemekteydi. Ancak günümüzde bu yöntem etkin bir proje üretim biçimi olarak yerel yönetimlerin gündemine girdi. Yarışmalar ilk başta özellikle kent meydanları ve çevrelerinin düzenlenmesine yönelik konularda yapılmaktayken, artık daha geniş alanlar için özellikle metropol ölçeğindeki kentsel tasarım projelerinde de kullanılmaktadır. Yerel yönetimlerin bu projeleri uygulayamaması maliyet ya da altyapı sorunları gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. İhale için kullanılan şartnamelerde olduğu gibi yarışmalarda da mimarlık yarışması yönetmeliği kullanılmaktadır.

Kentsel tasarımın yaygınlaşmasında ağırlık yarışmalardır. Ancak bu projelerin büyük çoğunluğu yaşama geçirilememektedir. Bunun nedenleri olarak;

- Kentsel tasarım projelerinin tek çözüm peşinde olan projeler değil, sadece istenilen yapısal ve işlevsel çözümlerin ana hatlarıyla belirlendiği detay projelerin elde edilmesini oluşturulan dil çerçevesinde esnek bırakan ara ölçek çözümler olarak yarışmacılar tarafından algılanmaması (bir başka deyişle bu süreçte istenilen mimari tasarımların hedeflenen kent kurgusunun işlevliğini kanıtlayan test tasarımlar olduğunun unutulması,
- Yarışma sonuçlarının ve jüri raporlarının meslek çevrelerinde tartışılmaması ya da tartışılmaması ve belgelenememesi,
- Kentsel tasarımın disiplinler arası bir ekip çalışması olmasına rağmen bu tür ekiplerin oluşumunun sağlanamaması ve desteklenmemesi,
- Tasarıma konu olan alandaki verilerin yeteri derecede ve hassaslıkta ortaya konulamaması,
- Belediyenin uygulama için gerekli bütçe ve mali kaynaklarının kısıtlı olması,
- Kentsel tasarım projelerinin sadece tasarım boyutuyla ele alınması, bu projelerin uygulanmasına yönelik bir modelin sunulmaması,

belirtilebilir. [10]

2.5. KENTSEL TASARIMIN YASAL DAYANAĞI

Türkiye'deki kent planlama eylemini biçimlendiren ve yasal çerçeveyi oluşturan 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde bir kentsel tasarımın tanımı bulunmamaktadır. Yedi bölümden oluşan İmar Kanunu'nun 5. maddesinde kanunda geçerli terimler başlığı altında; Nazım İmar Planı, Uygulama İmar Planı, Yerleşme Alanı, İmar Adası, İmar parseli gibi kavramlara yer verilmiş, ancak kentsel tasarım tanımından bahsedilmemiştir. Kanunda parsel ve yapıya ait terimler detaylandırılırken, mekana yönelik tanımlar bu kavramlar arasında yer almamaktadır. İmar Kanunu ile planlamanın her ölçeğine ilişkin tanımlar yapılmıştır. Hangi türde ve ölçekte olursa olsun hukuki belge niteliği taşıyan planların amaçları; gelişimi yönlendirmek ve fiziki çevreyi oluşturmaktır. 3194 sayılı Kanunda Nazım İmar Planı ve bu plana bağlı olarak da Uygulama İmar Planı tanımlanmıştır. Yapılara ilişkin koşullar, uygulama imar planları ve imar yönetmelikleri ile; planlarda yer alan mekan oluşumu, yapı adalarının belirlenmesi, bu adaların parsellere bölünmesi, yapı düzeni ve bahçe mesafelerini belirleyen hükümler ile kesinleştirilir. Parselasyon esasına uygun bu uygulamanın sonucu; insan ölçeğini kaçırmış, sıkışık, yeterli güneş ışığı alamayan, insanların sahiplenmediği beton yığınlarından oluşmuş bir çevredir. [9]

Kent planlama süreci içinde kentsel tasarımın hangi ölçekte, hangi aşamada ve nitelikte yapılacağı bir yasaya ya da herhangi bir hukuksal belgeye bağlanmamıştır. Buna karşın Organize Sanayi Alanları, Toplu Konut Alanları gibi tek işlevli büyük mekanlar ile kent merkezi gibi karmaşık sorunların ve fonksiyonların bulunduğu küçük mekanların kentsel projeleri, yarışma ya da ihale yöntemleriyle kentsel tasarım teknikleri kullanılarak elde edilmektedir.

Elde edilen kentsel tasarım projeleri, yasal bir belge olan imar planı tekniğine dönüştürülmektedir. Halbuki imar planları mekanın arazi kullanımı, yoğunluğu, çekme mesafeleri, yükseklik denetlemeleri ile sınırlı kalmış ve bunun sonucu kentin kimliğini yitirmesine neden olmuştur. İmar planlarındaki yeterli araçların oluşturulmaması nedeniyle kentsel tasarım, imar planlarının bir aracı olarak ortaya konulmuş idi. Kentsel tasarım rehberleri imar yönetmeliklerine ve imar planı

notlarına bu nedenle dönüştürülemediğinden uygulamalarda başarısızlıkların ortaya çıkması doğaldır.

Ayrıca belirli bir uzmanlık eğitiminden geçmiş kentsel tasarımcının yeni bir meslek odasına üye olma gibi bir endişesi olmamalıdır. TMMOB yasasında lisans düzeyinde elde edilen diplomaya bağlı olarak bir meslek odasına kayıt yaptırılacağı hüküm altına alınmaktadır. Zaten kentsel tasarım, uzmanın kökeninde kent planlama, mimarlık ve peyzaj mimarlığı disiplinlerinden birine sahip olunması ve bu meslek odalarından birine üye olunma gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu durumda Şehir Plancıları, Mimarlar Odası ve Peyzaj Mimarları Odalarının kentsel tasarım projelerinde, bu formasyona sahip üyelerinin ekipte bulundurulmasını zorunlu kılacak bir tüzük düzenlemesine gitmeleri sorunu ortadan kalkabilecektir. (Bugünkü Koruma Amaçlı İmar Planı yapım sürecinde olduğu gibi)

Günümüzde tarihî kentlerdeki koruma, yenileme, sağlıklaştırma işlemleri sırasında yasa ve yönetmeliklerdeki yoruma açık tanımlar, koruma planları, plan notları, rapor ve lejantta kullanılan farklı terminolojiler, yetki, görev ve sorumluluklardaki kargaşa nedeni ile planlama, uygulama ve uygulamanın kontrolü, denetimi sürecinde bazı sorunlar yaşanmaktadır. Bunlar;

- Yasa ve yönetmeliklerdeki eksiklikler,
- Yasa ve yönetmeliklerin tam olarak uygulanamaması,
- Uygulama sürecinde denetim yetersizliği,
- Toplumsal bilinç eksikliği,
- Kaynak yetersizliği,
- Politik baskılardır. [10]

2.6. KENTSEL TASARIMIN GELDİĞİ NOKTA

Dünyadaki büyüme ve hızlı değişimin kentlerdeki farklı yansımaları planlama ve tasarımla ilgili disiplinlerin rollerini de etkilemektedir. Tasarımla ilgili tüm disiplinler sürekli değişim içindedir. Kent planlama, ilgi alanının kapsamını genişletmekte, kente daha stratejik, daha bütünsel bakmakta; mimarlık, kendi alanının ötesinde çevre sorunlarına; peyzaj mimarlığı, kentsel alana ilgi duymaktadır.

Bugünkü rolü açısından değerlendirildiğinde kentsel tasarım, planlamanın politikalar üretme sürecine kaymasıyla gelişme kontrolleri, arazi kullanım planlaması ve çevrenin biçimlenmesinde etkili olan sosyal, ekonomik ve politik süreçlerden

haberdar olan, kentsel gelişme yöntemleri ve süreçleriyle yakından ilgili bir disipline duyulan ihtiyaçtan da ortaya çıkmıştır. [11]

Bu ihtiyaçla ortaya çıkan, günümüzün elektronik ve iletişim toplumu içinde hızla büyüyen ve gelişen kentlerimizin biçimlenmesinde önemli rol oynayan kentsel tasarım, kuramsal anlamda “yapısal çevrelerin kendi bağlamlarına ve orada yaşayan insanların ihtiyaçlarına özen gösterilerek yaratılması, yeniden oluşturulması, değerinin artırılması ve yönetilmesi işlemi” olarak tanımlanabilir. Uygulamada da kentsel tasarım terimi, bir binanın veya küçük ölçekli bir alanın şartlarının iyileştirilmesi için yapılan tasarımdan, büyük ölçekli bir kentsel gelişim tasarımına; yeni bir yerleşim bölgesinin tekliflerinin hazırlanmasına veya bir yerel otoritenin bir metropol alanı oluşturulması için tasarım stratejisi belirlenmesi amacıyla yaptığı günlük tasarım denetimlerinden, daha küçük ölçekli kamusal alan tasarımlarına kadar pek çok konuyu kapsamaktadır. [12]

Kentsel tasarım kavramının günümüzde kapsadığı pek çok konu içerisinde kentsel tasarım projelerinin geldiği noktaya bakacak olursak, kentsel tasarım projelerinin geniş ve karmaşık olmalarının ötesinde amaç ve stratejileri, araçları, yaklaşım yöntemleri, analitik ve bilimsel içerikleri, gerçekleştirilme süreçleri ve rol grupları ile diğer dallardan ayrıldığını görmekteyiz. Kentsel tasarım sürecinde rol üstlenen mimar, kent plancısı, peyzaj mimarı, inşaat mühendisi, girişimci, ekonomist, sosyolog, hukukçu, kamu yöneticisi, politikacı, kent coğrafyacısı gibi meslek gruplarının üstlendikleri rol önceliği, “süreç olarak kentsel tasarım” ve “ürün olarak kentsel tasarım” ayrımında ortaya çıkmaktadır.

Kentsel tasarımın 52 yıllık gelişim sürecinde pozitif kuramların geliştiği, insan yerleşmelerinin nasıl işlendiği, insanların nasıl davrandığına ilişkin geniş bilgi birikimlerinin olduğu, bu disiplinde etkin rol oynayacak aktörlerin ve tasarımcıların sürekli öğrenmek durumunda oldukları ve bunu yapmazlarsa kentsel çevrenin biçimlenmesinde rollerini diğerlerine kaptırmaları ve özellikle finans gücünü elinde tutanlar ve yerel politikalar nedeniyle kentsel tasarımın sınırlı bir alana kaydırılması tehlikeleri söz konusudur. [11]

Ülkemizde kentsel tasarımın ile ilgili tartışmaları daha net sonuçlara götürmek için ise yasal düzenlemelerle disiplinin kurumsal statüsü, kimlerin nasıl, hangi aşamada ve hangi misyonda rol alacağına tanımlanması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin bünyesinde kentsel tasarım birimleri oluşturmak ve bu formasyona sahip uzmanları

istihdam etmek; projeleri özel bir yapıya sahip olan kentsel tasarım rehberleri, yönetmelikleri, tasarım kontrolleri gibi amaçlarla değerlendirilip uygulama sürecinin kalitesinin artmasına yardımcı olmak atılması gereken önemli adımlardır.

2.7. DEĞERLENDİRME

Ülkemizde, kentsel tasarım projelerinin yönetimi ve uygulanması sürecinde karşımıza çıkan en büyük sorun yasal düzenlemelerin eksikliğidir. Projelerin yasal olarak uygulanabilirliği ancak imar planı tekniğine dönüştürülerek gerçekleştirilebilmekte, bu yöntemle de kentsel tasarım disiplinler arası olma özelliğini yitirmektedir.

En yaygın kentsel tasarım projesi hazırlama yöntemi olan yarışmalar o bölge için çözüm üretme değil, proje alanına yeni bir fonksiyon yükleme gibi yapısal ve işlevsel amaçlar doğrultusunda düzenlendiğinden, yarışma sonucunda elde edilen projeler, uygulama araçları ve yönetimi tanımlanmadığı için, düzenleyici kurumların raflarına kaldırılmakta ya da yerel yönetimlerin faaliyet raporlarına eklenen bir madde daha olmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde, planlama alanındaki yeni gelişmelerle birlikte kentin geleceğine yönelik tartışmalara hükümetlerin, özel sektörün, kamu kurumlarının ve halkın katılımı sağlanmıştır. Ancak ülkemizde bu hareket farklı yorumlanmış ve planlamaya halkın katılımı yeterli ölçüde sağlanamadığı gibi politikacıların yani siyasi iradenin gereğinden fazla içine girmesine ve planlamayı yönlendirmesine neden olmuştur. Kentsel tasarım ya da kentsel dönüşüm gibi kavramlar; zamanla rant amacı güden projelerde ve yerel yönetimler tarafından yaşam alanlarının güzelleştirilmesi söylemiyle tasarlanan prestij projelerinde bir araç olarak kullanılmaya başlanılmıştır.

Bu bölümde açıklanmaya çalışılan kavramlar ve tanımlamalardan yola çıkarak 3. bölümde kentsel tasarım projelerinin üretim sürecinde rol alan kurumların kentsel tasarım kavramını nasıl yorumladıkları, hangi açıdan ele aldıkları, aralarındaki iş bölümü ve iletişim ve tasarım projelerinin uygulama süreçleri üzerine İstanbul ve Londra kentleri özelinde bir inceleme yapılacaktır.

3. KENTSEL TASARIM PROJELERİNİN ÜRETİM SÜRECİNDE İDARİ YAPILANMA VE KOORDİNASYON

Bu bölümde; ülkemizde, İstanbul özelinde ve Avrupa metropollerinden Londra’da Kentsel Tasarım Projelerini üreten kurumlar, bu kurumların idari yapılanmaları ve koordinasyonu incelenecektir. Kentsel tasarım projelerinin planlama sürecine dahil olduğu ve alan yönetiminde etkin bir rol oynadığı metropol kentlerde, bu projelerin hangi kurumlar tarafından yürütüldüğü, projelerin uygulamaya nasıl geçtiği ve kurumlar arası diyalogun nasıl kurulduğu üzerine tartışılacaktır.

3.1. İSTANBUL’DA KENTSEL TASARIM PROJELERİNİN ÜRETİM SÜRECİNDE YEREL YÖNETİMİN ROLÜ

İstanbul İli genelinde Kentsel Tasarım Projeleri çeşitli kurumlar tarafından hazırlanmakta, yürütülmekte ve uygulanmaktadır. Bu bölümde; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kentsel Tasarım Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü - İstanbul Şehircilik Atölyesi (İŞAT) ve İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi’nin (İMP) kuruluşu, görevleri ve yürüttükleri Kentsel Tasarım Projeleri; ayrıca, ilçe belediyelerinden örnek olarak Küçükçekmece Belediyesi bünyesinde yürütülen Kentsel Tasarım Projeleri’nden ve bu projelerin işleyiş biçimlerinden bahsedilecektir.

3.1.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kentsel Tasarım Müdürlüğü

3.1.1.1. Kentsel Tasarım Müdürlüğü’nün Kuruluşu

Kentsel Tasarım Müdürlüğü 01/08/2000 Tarih ve 444 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi Kararı ile Projeler Daire Başkanlığı Bünyesinde kurulmuş, 09/07/2001 tarihli Başkanlık Onayı ile Kentsel Tasarım Müdürlüğü’nün görev yetki ve sorumluluk alanları belirlenmiştir. [13]

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı Kentsel Tasarım Şube Müdürlüğü Görev ve Çalışma Yönetmeliği’nin Amaç ve Kapsam Bölümü’nde

“Bu Yönetmelik İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı Kentsel Tasarım Şube Müdürlüğünün; Kentin ihtiyaçları doğrultusunda Kentsel Tasarım Projeleri yapan ve yaptıran, Cephe Islah Çalışmaları yapan veya yaptıran, İstanbul Genelinde İlan, Reklam ve Tanıtım Yönetmeliği çerçevesinde yürütme ve denetleme yetkisini kullanan, teşkilat ve kuruluşunun işleyiş şartlarına dâhil esas ve usulleri kapsar.” denilmektedir.

3.1.1.2. Kentsel Tasarım Müdürlüğü'nün Görevleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı Kentsel Tasarım Şube Müdürlüğü Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nde [14] Kentsel Tasarım Müdürlüğü'nün görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

1) İstanbul Metropolüne, bir bütünlük içinde, uygun norm ve standartlar çerçevesinde proje üreten bir birim olan Kentsel Tasarım Müdürlüğü kentin ihtiyaçları doğrultusunda Kentsel Tasarım Projeleri yapar veya yaptırır, Cephe Islah Çalışmaları yapar veya yaptırır, İstanbul Genelinde İlan, Reklam ve Tanıtım Yönetmeliği çerçevesinde yürütme denetleme yetkisini kullanır.

2) İstanbul' a yönelik bölgesel ve kentsel ölçekte bütünlük arz eden çalışmalarını yaparken faaliyetleri ile ilgili olarak;

- Kent bütününde yapılar ile ilgili cephe silueti ve kent estetiğini gözeten kararlar üretmek,
- Kamusal Mekan Kentsel Tasarım Projeleri yapmak yaptırmak,
- İstanbul Genelinde Aydınlatma Tasarımı ve Detaylandırması yapmak ve yaptırmak,
- Kent Mobilyalarının Tasarımını yapmak. Bu amaçla hizmet alımı ihalesi yapmak, İlan, Reklam ve Tanıtım Elemanlarının şekil konum ve yerlerini belirlemek,
- Kentsel Sanat Yapıları için Proje yaptırmak, Proje yarışmaları düzenlemek, Sanat Yapıları için Üniversiteler ile protokoller yapmak,
- Prestij mekanları – Rekreasyon bölgeleri gibi konularda bir bütünlük içinde Kentsel Tasarım Projeleri yapmak yaptırmak.

3) Kendi alanıyla ilgili avan, kesin ve tatbikat projelerini yapmak, yaptırmak onaylamak ve yapılan uygulamaları izlemek.

- 4) Toplumunu bilgilendirmek amacıyla Kentsel Tasarım Müdürlüğü' nün faaliyet alanları ile ilgili yazılı ve görsel olarak halkı bilinçlendirecek, özendirecek kitap, kitapçık, broşür basmak, bastırmak, İlan yolu ile tanıtım yapmak, Kentsel Tasarım Kılavuzu hazırlamak, hazırlatmak.
- 5) İstanbul Nazım Planı doğrultusunda, Tarihi ve Doğal Sit Alanlarının Kentsel ve doğal sit alanlarının mekansal kalitelerini yükseltmek amacıyla düzenleme, altyapı ve üstyapı geliştirme çalışmaları, Metropol Genelinde Kent Mobilyalarının yerleşim düzeni ve seçimi, Kentsel Tasarım Proje ve Standartlarının oluşturulması, meydan, ana arter, cadde, sokak, tretuvar düzenlemeleri ve bu alanların görüntü, kullanım ve mekan kalitelerini arttıracak araştırma, inceleme amacına yönelik yurt içi ve yurt dışı teknik geziler yapmak.
- 6) Proje üretme konusunda yeni teknolojileri öğrenmek, takip etmek, personelin bu amaçla eğitimini sağlamak için hizmet alımı ihalesini yapmak.
- 7) Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla, yurtdışı ve yurtiçi üniversitelerle, yurtdışı ve yurtiçi ilgili meslek örgütleriyle, mesleğin gelişimi ve proje teknolojileri ile ilgili diyaloglar kurmak, haberleşme ağı kurmak, teknoloji ve bilgi alış-verişini sağlamak
- 8) Kent kimliğini belirleyici, Nazım Plan ilke ve kararları doğrultusunda belirlenen faaliyet alanları içinde uzmanlaşmış Kentsel Tasarım Projeleri yapmak, yaptırmak.
- 9) Kamu kurum ve kuruluşları ile Özel ve tüzel kişilerin münferit ya da reklamcılık mesleği ile iştigal eden reklam firmalarının, megaboard, billboard, ışıklı – ışısız pano, elektrik, elektronik ve bilgisayar sistemi ile çalışan ilan ve reklamların İstanbul' da başta meydanlar ve ana arterler olmak üzere muhtelif cadde ve sokaklara konulması talebi müracaatlarını incelemek, şekil, konum ve ölçülerini belirlemek, değerlendirmek, bu ilan ve reklamın konulup konulmayacağı hususunda olumlu veya olumsuz onay vermek.
- 10) İstanbul Büyükşehir Belediyesinin özel mülkiyetinde bulunan gayrimenkul ve arsalarına konulacak megaboard, billboard, ışıklı – ışısız pano, elektrik, elektronik ve bilgisayar sistemi ile çalışan ilan ve reklamların tesis edilmesi aşamasından, bu yerlerinin reklam maksadıyla Büyükşehir Belediyesince ihale edilmeden önce İstanbul kenti bütününde Kentsel Tasarım Projeleri dahilinde Kentsel Tasarım Müdürlüğüne şekil, konum ölçülerinin belirleyip, değerlendirilmesinin yapılarak ihale edilecek mül ya da yerler hakkında ilan ve reklamın yapılıp, yapılmayacağı

hususunda inceleme ve değerlendirme yapmak ile olumlu veya olumsuz onay vermek.

11) İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisince her yıl çıkarılan “İlan Asma Tahsis ve Bakım Ücret Tarifesi”nde belirtilen İlan ve reklamın yapılacağı yerler hakkında ilan ve reklamın yapılıp yapılmayacağına karar ve onay vermek.

12) Kentsel Tasarım Müdürlüğü Bünyesinde; konuları ile ilgili gerekli birimlerin elemanlarından oluşan, Kentsel Tasarım Koordine ve Değerlendirme Komisyonları kurmak.

13) İlçe/Belde Belediye Başkanlıkları bünyesindeki İlçe Kentsel Tasarım Birimleri ile irtibat sağlamak.

14) Kent estetiğini bozan, görüntü kirliliğine neden olan tüm olumsuzlukların önüne geçilmesi amacı ile Zabıta Müdürlüğü ile Koordinasyon sağlamak.

15) Kentsel Tasarım Müdürlüğü, yapılan çalışmalarını dijital ortamda film, kitap, slayt, kaset halinde hazırlar ya da hazırlatır.

3.1.1.3. Kentsel Tasarım Müdürlüğü Bünyesinde Yürütülen Çalışmalar[15]

- Bina Cephelerindeki Tanıtım Panolarının Düzenlenmesi (Şekil 3.1.)
- Açık Hava Reklamları (Şekil 3.2.)
- Bina Dış Cepheleri İçin Reklam Uygulaması (Şekil 3.3.)
- Bina Sağır Duvarları ve Bina Sağır Yüzeyleri İçin Reklam Uygulaması (Şekil 3.4.)

İstanbul Belediyesi ve mücavir alanları içerisinde; ilan reklâm ve tanıtım amacıyla konulan panoların tanıtıcı levhaların ve benzerlerinin yol açtığı görüntü kirliliğini ortadan kaldırmayı, reklâm asma ve ticari tabelaların kullanımını düzenlemeyi ve bu işleri yapan gerçek tüzel kişilerle kamu kurum ve kuruluşlarının uymak zorunda oldukları “İstanbul Büyükşehir Belediyesi Reklam İlan ve Tanıtım Yönetmeliği” ile İstanbul metropolünün taşıdığı kültürel ve doğal değerlere sahip çıkılarak kültürel kimliği ile özdeşleşen bir dünya kenti kazandırılması amaçlanmaktadır.

Şekil 3. 1. Bina Cephelerindeki Tanıtım Panolarının Düzenlenmesi

Şekil 3. 2. Açık Hava Reklamları, Sabit ve Hareketli Reklam Elemanları

Şekil 3. 3. Bina Dış Cepheleri İçin Reklam Uygulaması

Şekil 3. 4. Bina Sağır Duvarları ve Bina Sağır Yüzeyleri İçin Reklam Uygulaması

- Bina Son Kat Alın Yüzeyi ve Çatıları İçin Reklam Uygulaması (Şekil 3.5.)
- Konut, Konut+Ticaret ve Ticaret Alanları İçin Reklam ve Tanıtım Uygulaması (Şekil 3.6.)
- İnşaat ve Tadilat İzni Olan Yapılar ve Arsalar İçin Reklam Uygulaması (Şekil 3.7.)

İlan, reklam ve tanıtım panolarını kent bütünlüğünde değerlendirilerek; bina çatı ve cephelerine konulan her türlü ilan, reklam ve tanıtım elemanları ve benzerlerinin yol açtığı görüntü kirliliğini ortadan kaldırılmasını, kent estetiğine katkıda bulunmayı, reklam asma ve ticari tabela kullanımını düzenlemeyi amaçlayan yönetmelik kapsamında çalışmalar yürütülmektedir.

Şekil 3. 5. Bina Son Kat Alın Yüzeyi ve Çatıları İçin Reklam Uygulaması

Şekil 3. 6. Konut, Konut+Ticaret ve Ticaret Alanları İçin Reklam ve Tanıtım Uygulaması

Şekil 3. 7. İnşaat ve Tadilat İzni Olan Yapılar ve Arsalar İçin Reklam Uygulaması

- Trafoların “Sihirli Resim Tekniği” İle Boyanması (Şekil 3.8.)

İstanbul genelindeki tüm ana arter ve meydanlar üzerinde bulunan ve çirkin görüntü arz eden trafo binalarının dış cephe yüzeylerinin rehabilite edilerek güzel bir görünüme kavuşturulması amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi, AYEDAŞ ve T.C. Boğaziçi Elektrik Dağıtım A.Ş. işbirliği ile çalışmalar başlatılmış ve bu çalışmalar sonucu 78 adet trafo binası, “sihirli resim” tekniğiyle tual olarak kullanılmıştır. Bu çalışma ile kentin simgeleri, değerleri ve tarihi yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Şekil 3. 8. Trafoların “Sihirli Resim Tekniği” İle Boyanması

- Numarataj Tabelaları Yenileme Çalışması (Şekil 3.9.)

İstanbul genelinde, numaratajda kullanılan tabelaların standartlarının geliştirilerek, metropole yakışan estetik bir görünüme kavuşturulma çalışmaları yürütülmektedir.

Şekil 3. 9. Numarataj Tabelaları Yenileme Çalışması

- Aksaray Havalandırma Bacası Rehabilitasyon Çalışması (Şekil 3.10.)
- Billboard Yenileme Çalışmaları
- Cephe Rehabilitasyon ve Kentsel Tasarım Projeleri (Şekil 3.11.)

Cephe Rehabilitasyon ve Kentsel Tasarım Projeleri ile; mimari değerlere sahip çıkmak, çağdaş şehircilik ve kentsel tasarım ilkeleri ile yeniden şekillendirecek cephe düzenleme ve rehabilitasyon projeleri ile yeni görsel ve sosyal yansımalar sağlamak, mevcut mimari yapıların yansımaları doğrultusunda İstanbul metropolü özelinde ve Türkiye kentsel dokular bütününde yarınının mimari ve mekâna dayalı sosyal yapısını şekillendirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla doğrultusunda 18 ilçede ve 55 ana arterde; 2000-2004 yılları arası 31 adet kentsel tasarım projesi, 2004-2007 yılları arası 16 adet kentsel tasarım projesi tamamlanmıştır.

Şekil 3. 10. Aksaray Havalandırma Bacası Rehabilitasyon Çalışması

Şekil 3. 11. Cephe Rehabilitasyon ve Kentsel Tasarım Projeleri

- Nato Zirvesi Çevre Çalışmaları
- Kent Mobilyalarına Standart Geliştirme Projesi (Şekil 3.12.)

Şehir bütününde kullanılacak olan kent mobilyalarının (ATM cihazları, akbil satış büfeleri, halk ekmek satış büfeleri, gazete büfeleri ile açık hava reklamcılığına dönük raket, billboard, megaboard, dev tv ekranları v.b.) incelenmesi ve bunlara ait standartlar getirilmesi hedeflenmiştir.

Akbil ve İETT Bilet Satış Gişeleri

İETT Durakları

İletişim Üniteleri

Şekil 3. 12. Kent Mobilyalarına Standart Geliştirme Projesi

3.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne Bağlı Kentsel Tasarım Projeleri Yürüten Diğer Kuruluşlar

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü (İstanbul Şehircilik Atölyesi), bir önceki bölümde anlatılan Kentsel Tasarım Müdürlüğü'nün görevlerinden çok farklı olarak İstanbul genelinde kentsel dönüşüm alanı olarak belirlenen bölgelerde "Kentsel Dönüşüm Projeleri" üzerine çalışmakta ve doğal olarak bu bölgeler için hazırlanacak kentsel tasarım projelerinin üretim sürecine de katkıda bulunmaktadır. İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi de Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü (İŞAT) gibi üst ölçek Kentsel Tasarım Projeleri üzerine çalışmaktadır. Bu iki kurumun kuruluş amaçları, görevleri, kentsel tasarım projelerini üretim süreçleri, bakış açıları ve yürüttükleri projeler incelenecektir.

3.1.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü - İstanbul Şehircilik Atölyesi (İŞAT)

Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü - İstanbul Şehircilik Atölyesi'nin Kuruluşu:

1580 sayılı Belediye Kanunu'na ek 5656 sayılı yasa ve İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 17.12.1992 tarih ve 1164 sayılı kararı ile Yeni Yerleşmeler Koordinatörlüğü oluşturulmuş, Ekim 1994 tarihinde koordinatörlük Yeni Yerleşmeler Müdürlüğü'ne dönüştürülmüştür. Müdürlük 19.04.2001 tarihinde Emlak İstimlak Daire Başkanlığı'na bağlı Kentsel Dönüşüm ve Yeni Yerleşmeler Müdürlüğü adını almıştır.

2005 yılından itibaren Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü olarak faaliyetini sürdürmektedir. [16]

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı bünyesinde kurulan Yerleşmeler ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü'nün görevlerini gerçekleştirme amacıyla; değişik disiplinlerin bir arada ekip çalışmasını yürütmek için İstanbul Şehircilik Atölyesi (İŞAT) faaliyete başlamıştır. Bu sayede Müdürlük çalışmalarının, Avrupa Birliği'ndeki metropollerin şehircilik atölyelerinin formasyonunda yapılması hedeflenmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ali Müfit Gürtuna döneminde "Büyük Dönüşüm Projeleri" olarak adlandırılan ve Cumhuriyetin 100. kuruluş yılına denk gelmesi nedeniyle 2023 Konsepti olarak anılan uyum çalışmalarının hızla gerçekteşirilebilmesi için, öncelikle organizasyon yapısında bazı değişikliklerin yapılması, daha etkin ve dinamik bir birim oluşturulması yönünde yeni adımlar atılmıştır. [17]

29 Mart 2002 tarih ve 73 sayılı meclis Kararı ile ismi "Yerleşmeler ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü" olarak değiştirilen uygulamacı birimin bünyesinde 16 Nisan 2002 tarihinde kurulan İŞAT İstanbul Şehircilik Atölyesi için Paris Şehircilik Atölyesi (APUR)'un bir benzeri olduğu söylenebilir.

Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü - İstanbul Şehircilik Atölyesi'nin Amaçları:

Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü, 5216 sayılı yasa kapsamında; İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yetki sınırları içerisinde depreme hazırlık sürecinin, Deprem Master Planı'nın ve 1/50000 ölçekli Metropolen Alan Nazım Planının vizyonu ve 2023 perspektifinin gerektirdiği yeni yerleşmelerin, dönüşümlerin ve kentsel yapılanmanın her ölçekte sağlanması, iskan ve konut ile ilgili Belediye program, proje, yatırım ve uygulamaları, alan genelinde Mekansal Gelişme Perspektifinin Avrupa Birliği ile ilgili gelişmeleri de dikkate alarak takibi, kentsel gelişimin sağlanması ile kentsel ve bölgesel gelişme ve kapasite artırımına öncülük etmeyi amaçlamıştır.

Ayrıca, sürdürülebilir kentsel ve bölgesel yapılanma, vizyon, programlar, stratejik öncelikler, konutlar, yeni şehirler, kırsal ve kentsel (ekolojik) yerleşmeler, mekansal dönüşümler gibi konuların uzun perspektif içerisinde gerçekteşirilmesini takip etmek, kaynak ve model araştırmak, güvenli ve sürdürülebilir kentsel kalitenin sağlanması ile uygar kent ve uygar kentli vizyonu kapsamında İstanbul'un evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel ve doğal öz değerlerine sahip çıkarak; tarihi kültürel kimliği ile özdeş, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bir dünya kenti statüsü kazandırmak, kentsel gelişim, çevre ve tarihi dokuya çok yönlü katkı, destek ve katılımıla ekonomik ve sosyal yapı gerçekteşirleriyle sürdürülebilir kılmaktır. [18]

Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü - İstanbul Şehircilik Atölyesi'nin Görevleri:

Avrupa Birliği'ne adaptasyon süresinde metropol ölçeğinde, uyum sürecini hızlandırmak Kentsel Dönüşüm Projeleri yürütmek, bunlarla ilgili gerekli organizasyon, hizmet alımı, müşavirlik, yarışmalar yapılması suretiyle uzmanlık

ihtiyaçlarını karşılamak, sivil toplum ilişkileri geliştirerek, çözüm üretecek projeleri elde etmek, gayri menkul yatırım organizasyonlarını ve proje geliştirme birimlerinin çalışmalarını izlemek, değerlendirmek olarak sıralanabilecek hedefleri gerçekleştirmek üzere kurulan "İstanbul şehircilik Atölyesi" farklı disiplinlerin bir arada yer alacağı ve İstanbul'un yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmaların gerçekleştirileceği bir ortam olarak düzenlenmiştir. [18]

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Emlak İstimlak Daire Başkanlığı Yerleşmeler ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Yönetmeliği Görev ve Sorumluluklar Bölümü'nde [19] Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü'nün görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

- 1) 07.06.1996 tarih ve 546 sayılı meclis kararı ile yürürlüğe konulan yönetmelik hükümlerindeki müdürlük görevleri,
- 2) Deprem Sürecinin gerektirdiği kentsel kamusal mekanların, kentsel yerleşmelerin ve yapı stokunun yeniden yapılandırılması,
- 3) Deprem zorunluluğu ve master planı çerçevesinde kentsel dönüşüm, desantrilizasyon çalışması ve uygulamaları,
- 4) Metropoliten alan genelinde mekansal gelişme, kapasite artırımı, sürdürülebilir kentsel ve bölgesel yapılanma,
- 5) Uzun perspektifli vizyon 2023 proje ve programlarının hazırlanması, Belediye adına takibi,
- 6) öküntü ya da çarpık yapılaşmış alanların, Nazım Plan Eylem Planlarıyla uyumlu rehabilitasyonu,
- 7) Sürdürülebilir çevre, ekolojik yerleşmeler, ihtisas kentleri, koridor rehabilitasyonları ve özellikli kentsel mekanların sosyo-ekonomik yapılarının da dikkate alınarak yapılandırılması, Metropoliten alan Prestij omurgalarının tesisi,
- 8) Güvenli ve sürdürülebilir yaşanılır mekanlar oluşturulması,
- 9) Faaliyet konularıyla ilgili kaynak, model araştırma, plan proje uygulama yapmak, yerli yabancı uzman ve destek kuruluşlarıyla çalışmalar yapılması,
- 10) Avrupa Birliği uyum sürecini izlemek, dünya perspektifinde yarışan kentler sürecinde İstanbul'a öncü rol kazandırma konularıyla ilgili çalışma ve programlar-yarışmalar Belediye adına programlar yürütülmesi,

11) M¼d¼rl¼k çalışmaları için Belediyenin ihtiyaç duyacağı fon-hibe-destek kredileri için ilgili mercilerin uygun formatlarında Belediye için başvuru dosya ve taleplerin oluşturulması ve takibi,

12) Deprem master planının kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olanlarının plan-program-proje-uygulama s¼relerinde Belediyenin yapacağı t¼m iş ve işlemleri, m¼řavirlik-hizmet alım, ihale işlemleri dahil yapmak ve neticelendirmek,

13) Kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak m¼řavirlik hizmet alım-uygulama-kontroll¼k iş ve işlemleri yapmak neticelendirmek,

14) 1580 sayılı yasanın 5656 yasa ile değişik şekliyle yasadaki Belediye g¼rev ve hizmetlerini y¼r¼tmek için ¼ng¼r¼len ve Sayıştay'dan izin alınarak kurulacak d¼ner sermayeyi y¼r¼tmek,

15) Yatırım programlarında yer alan M¼d¼rl¼kle ilgili faaliyetlerini uzun s¼reli takip ve sonuçlandırmak,

16) Belediye gayrimenkulleri ile gerek 4706 sayılı yasa kapsamında kalan ve gerekse kamu idarelerine ve hazineye ait gayrimenkullerin, M¼d¼rl¼k faaliyetleriyle ilgili konularla, diğer ortak konuların gerçekleştirilmesi için yetkili resmi mercilerle protokoller yaparak, ortak programlar, yatırımlar, projeler, geliştirmek bu konularla ilgili Belediyenin y¼k¼ml¼l¼klerin gerçekleştirilmesini, takip ve neticelendirmek,

17) M¼d¼rl¼k çalışmalarını İstanbul şehircilik At¼lyesini oluşturarak (İşAT) s¼rd¼r¼r. At¼lyede değişik disiplinlerin bir arada ekip çalışması yapabildiğini sağlamak,

18) Planlama-Ulaşım birimleri ile Belediyenin diğer yetkili birimlerine ¼ncelikli değerlendirme ve neticelendirme yapmaları için m¼d¼rl¼k faaliyet konularıyla ilgili gereken altlıkları hazırlayarak, hazırlatarak g¼ndermek,

19) Faaliyet konularıyla ilgili Plan, Mevzi Plan ve İmar Tadilat Planlarını hazırlayarak veya hazırlatarak acil ve ¼ncelikli incelenmek ve neticelendirmek ¼zere Planlama dairesine teklif ¼nceliđi olarak sunmak,

20) Aciliyet arz eden hallerde M¼d¼rl¼k amacı doğrultusunda stratejileri koymak, yapılacak eylem planlarını saptamak, hedef ve ilkeleri belirlemek, ¼ncelikli ve acil proje geliştirme alanlarını saptamak, geliştirilmesi veya kentsel d¼n¼ř¼m ¼ncelik arz eden proje alanları için her ¼lekte Eş-ZAMANLI plan-proje-detay ve uygulama

çalışmalarını Belediye yetkisini kullanarak hazırlamak veya hazırlatmak, hayata geçinceye kadar takip etmek ve neticelendirmek,

21) Faaliyet konularıyla ilgili Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulları ile diğer dış yetkili dairelerle gerekli yazışmaları Belediye adına yapmak.

İstanbul Şehircilik Atölyesi'nin Yürüttüğü Projeler:

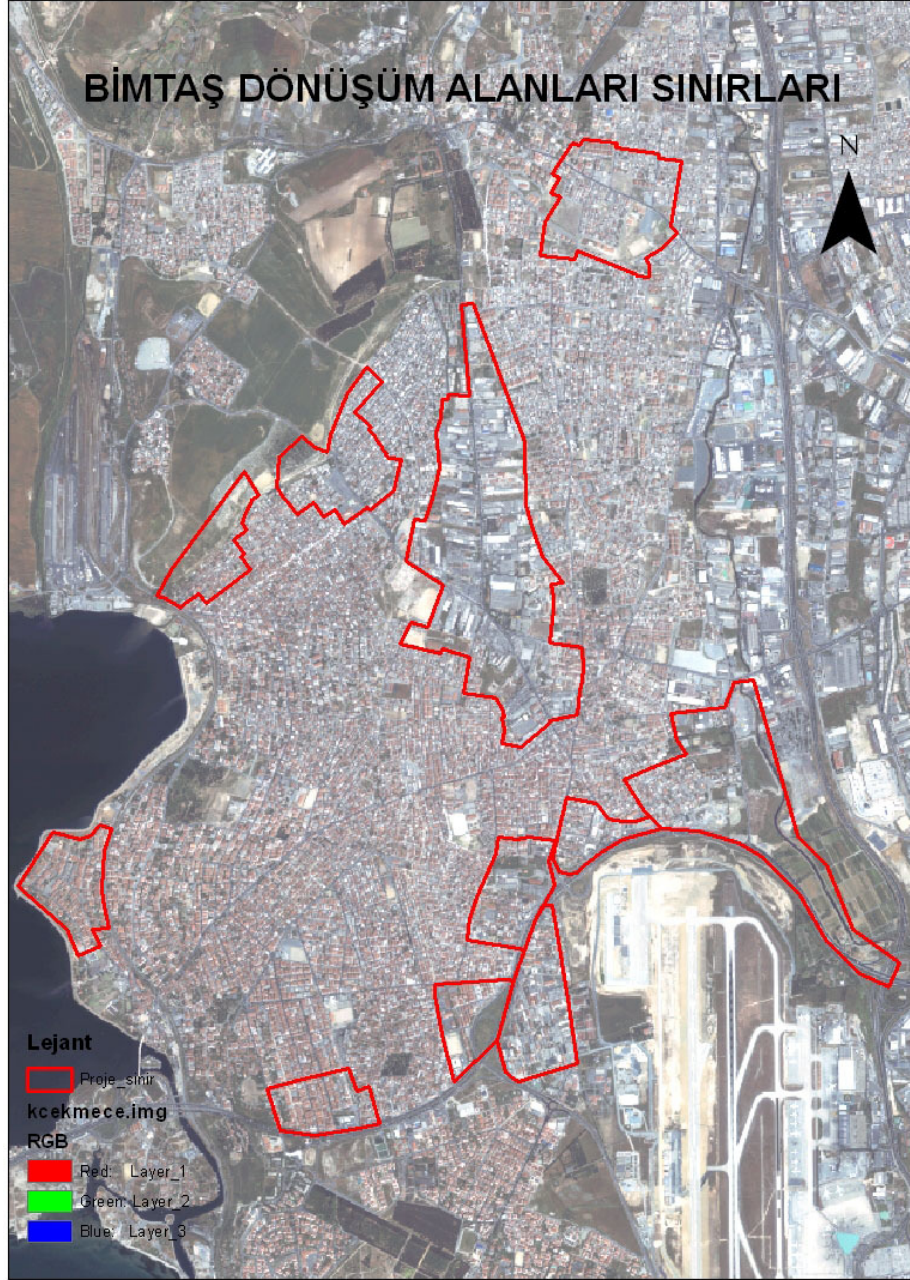
İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait internet sayfasında İŞAT'ın 2002 yılında yapmayı hedeflediği projeler aşağıdaki gibi verilmiş, bilgiler güncellenmemiş ve güncel verilere ilgili kurumdan da ulaşılamamıştır.

- Avrasya (Edirne-İstanbul Ekseni) Konsept Projesi,
- Avrupa Yakası Gecekondulu Bölgelerinin Planlanması, Kentsel Mekanlara Dönüştürülmesi ve Müşavirlik Hizmetleri,
- Deprem Nedeniyle Oluşturulacak Yeni Yerleşim Alanları ile İlgili Uluslararası Yarışma Düzenlenmesi,
- Ekolojik Köyler Kurulması,
- İstanbul (Mega) Dönüşüm Projeleri Konsept Projeleri,
- İstanbul Nazım Planda Öngörülen Merkezi İş Alanları İle Çevresine Ait Konsept Projesi,
- Karadeniz'den Marmara'ya İndirilen Yeşil Koridorları Ekolojik Konsept Projesi, Kent Meydanları ve Çevresine Ait Kentsel Dönüşüm ve Müşavirlik Hizmetleri Alımı, Kentsel Dönüşümlerle İlgili Yarışma Düzenlenmesi
- Konut Stoklarının Değerlendirilmesi,
- Marmara Kıyılarına Ait Kentsel Dönüşüm Projesi,
- Metropoliten Alan Genelinde Kentsel Dönüşüm Alanları İle İlgili Müşavirlik ve Hizmet Alımı,
- Nazım Plan, Eylem Planı ve Kapsamında Gecekondulu Tasfiye, Nakil ve Yeni Yerleşim Alanları Belirlenmesi Müşavirlik ve Hizmet Alımları,
- Nazım Planında Prestij Aksında Ulusal ve Global İletişim Merkezi Konsept Projesi,
- Örnek Yerleşim İçin Ekolojik Projeler,
- Protez Projeler,
- Su Havzalarında Dünya Su ve Botanik Ekolojik Yerleşimlere Ait Konsept Projeleri,

- Yeni Konut Alanlarının Oluşturulması,
- Yeni Yerleşim Alanlarında 18. Madde Uygulamasının 3 Boyutlu Değerlendirilmesi Projeleri Kapsamında Müşavirlik Hizmetleri Alımı,
- Alt Yapı ve Analitik Veri Hizmetleri Alımı,
- Eğitim Hizmetleri,
- İhtisaslaşmış Modeller,

Ayrıca, Avrupa ve Asya yakasında toplu konut yapılması için proje çalışmaları ve araştırmalar devam etmektedir. [18]

Ayrıca, Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü (İŞAT) tarafından “Küçükçekmece İlçesinin Depreme Karşı Güvenli Kılınması Kapsamında Yeniden Yapılandırma Rehabilitasyon ve Güçlendirme Projelerini Yönlendiren Kentsel Dönüşüm Planlaması, Yerel Eylem Plan ve Projelerinin Hazırlanması” projesi kapsamında Küçükçekmece İlçesinde 7 bölgenin (Şekil 3.13.) tasarım çalışmaları devam etmektedir. BİMTAŞ’a ihale edilen projeye ait kentsel tasarım projeleri İMP tarafından hazırlanmaktadır.

Şekil 3. 136. Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Alanları Sınırları

3.1.2.2. İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP)

İstanbul Metropolitan Planlama'nın Kuruluşu:

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Mimar Kadir TOPBAŞ tarafından İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP) İstanbul Büyükşehir Belediye Şirketi olan BİMTAŞ bünyesinde kurularak Prof. Hüseyin KAPTAN'ın yürütücülüğünde Mart 2005'de faaliyete geçmiştir.

İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP) tarafından gerçekleştirilen çok ölçekli planlama çalışmalarının felsefesinde çok sektörlü ve bütüncül yaklaşımlar yatmakta ve temelini ise disiplinler arası işbirliği oluşturmaktadır. Bu nedenle İMP çatısı altında; üst ölçekli planlara açılım sağlamak üzere Ülke ve Bölge Planlama Grubu, nüfus hareketlerini izlemek üzere Demografi Grubu, ekonomi-ekoloji ikileminde çevresel ve kentsel sürdürülebilirliği sağlamak üzere Doğal Yapı Grubu, kentin ekonomik yapısını belirlemek üzere Ticaret ve Hizmetler Grubu ile Sanayi Grubu, yerleşim alanları ve ortamlarını saptamak üzere Konut ve Yaşam Kalitesi Grubu, tarihi ve sosyo-kültürel yapı ile turizm faaliyetlerini ele almak üzere Kültür Endüstrileri Grubu, kentsel işlevler arasında etkin bağlantılar kurmak üzere Ulaşım Grubu ile Lojistik Grubu görev üstlenirken; Eşgüdüm ve Strateji Grubu plan çalışmalarında sektörel uyumluluğu sağlamak, Metropolitan Planlama Grubu sektörel plan yaklaşımlarını mekansal boyuta yansıtmak, Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu metropol bütününde öncelik taşıyan noktasal ve alansal projeleri düzenlemek üzere çalışmalar sürdürmektedir. Anılan grup çalışmalarına sayısallaştırılmış ortamlarda fiziki veri katmanlarıyla destek sağlamak amacı ile kurum bünyesinde Coğrafi Bilgi Sistemleri Grubu da kurulmuştur. [20]

İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi'nin Görevleri:

İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP); İstanbul'un İl Çevre Düzeni Planı ile Nazım Planları'nı kapsayan çok sektörlü ve bütüncül strateji planlarının ve bu çerçevede önem arz eden tekil kentsel tasarım projelerinin de hazırlanmasını üstlenmiştir.

- İstanbul'u bir 'Dünya Kenti' düzeyine ulaştırmak üzere vizyonunun tanımlanması ve uygulamaya geçirilmesi için potansiyellerinin belirlenmesine ve ekonomik olanaklarına perspektif kazandırılmasına araç olacak planın; doğal, tarihi ve kültürel öğeleri de öne çıkartmak üzere bütüncül bir yaklaşıma dayanılarak üretilmesi,
- Söz konusu planlar için tüm araştırmaların bilimsel bir içerikle yapılması, araştırma sonuçlarının geniş kesimlerce paylaşılması ve yorumlanması, sorunların her sektör açısından farklı görüşlerle saptanması ve çok yönlü sorgulamalar sonrası alternatif önerilerin etraflıca değerlendirilerek etkin çözümlerin üretilmesi,

- Tüm tarafların uzlaştığı ve kurumsal temellerin sağlam tutulduğu yaklaşımlarla farklı ölçekli planlar arasında bütünlüğü ve tutarlılığı sağlanmak,
- Ulusal ve uluslar arası yarışmalar yoluyla yaratıcı, yenilikçi ve rekabetçi kentsel tasarım odaklı projelerin üretilmesi için çalışmalar ve düzenlemeler yapmak,

İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi'nin başlıca görevleridir.
[20]

İstanbul Metropolitan Planlama'nın Yürüttüğü Kentsel Tasarım Çalışmaları:

Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu tarafından İstanbul'un önemli odak noktalarındaki altyapı ve yaşam kalitesi yönünden sorunlu alanlarının dönüşüm ve yenileme projeleri planlamakta olup; yapılan çalışmalar, bu alanlarda gerekli süreçlerin başlatılarak kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ile yenilikçi, kimlikli ve çevreye duyarlı merkezlerin yaratılmasını amaçlamaktadır.

Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu tarafından yürütülmekte olan Kentsel Tasarım Projeleri, yürütücüleri, işin sahipleri, başlangıç tarihleri ve güncel durumları Tablo 3.1'de görülmektedir:

Tablo 3. 1. Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu tarafından yürütülmekte olan Kentsel Tasarım Projeleri

İŞİN ADI ve TAMAMLANAN KISMI	BAŞLANGIÇ TARİHİ	İŞİN SAHİBİ	PLANLAMA ALANI	KENTSEL TASARIM DÖNÜŞÜM ALANI	GÜNCEL DURUMU
Büyükdere Caddesi Sanayiden Hizmet Alanlarına Dön. P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi, Yarışma Şartnamesi Altlığı tamamlandı.)	15.09.2005	Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü	213	80.64	Durdu.
K.çekmece-Kayabaşı K. Dön. P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi, 1/5000 N.İ.P. Ve 1/1000 U.İ.P. Tamamlandı.)	10.10.2005	"	1536		Hazırlanan imar planları onaylandı ve yürürlükte.
Tuzla-Aydınlı K. Dön. P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi, 1/5000 N.İ.P. tamamlandı.)	01.10.2005	"	580	50	Durdu.
Kağıthane-Altmerkez K. Tas. P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi tamamlandı.)	01.03.2006	"	123	85	İMP-Yarışmalar Grubu'na aktarıldı.
K.çekmece-Yarımburgaz K. Dön. P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi, 1/5000 N.İ.P. tamamlandı.)	30.06.2005	"	194	194	Durdu.
K.çekmece-A.Şehir-G.Tepe-Ş.Tepe K. Dön. P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi, 1/5000 N.İ.P. tamamlandı.)	01.10.2005	"	1000	36,4 (PİLOT BÖLGE)	Durdu.
K.çekmece-Ayazma K. Dön. P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi, Mimari Avan Proje Ön Çalışması, 1/5000 N.İ.P. tamamlandı.)	30.06.2005	"	387	138	11.2007 tarihinde plan revizyonu çalışması yapıldı ve TOKİ'ne iletildi.
Havaalanı Aksı Sanayiden Hizmet Alanlarına Dön. P. (Analizler tamamlandı.)	01.01.2006	Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü	2904	1111	Yarışmaya çıkarılması planlanıyor.
Bayrampaşa-Merkez K. Dön. P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi tamamlandı.)	01.05.2006	"	40.46	24	İMP-Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Grubu'na aktarıldı.
Zeytinburnu K. Dön. Uygulama P. (Analizler, Kentsel Tasarım Avan Projesi, Mimari Avan Proje tamamlandı.)	05.06.2005	"	1132 (İLÇE SINIRI)	5,1 (PİLOT BÖLGE)	Durdu.
Harbiye Kongre Vadisi K. Tas. P. (Fikir Projesi tamamlandı.)	-	Projeler Daire Başkanlığı		95	Uygulama Projesi özel büroya verildi.
Büyükdere-Maslak Aksı Kentsel Tasarım ve Fikir Projesi Yarışma Şartnamesi	01.02.2007	Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü		931	Mali Sıkıntılar Nedeniyle Proje Durduruldu
Hadımköy Meydanı Kentsel Tasarım Projesi (Avan Proje tamamlandı)	-	Hadımköy Belediyesi		2.4	Kentsel Tasarım Uygulama Projesi aşamasında durduruldu.

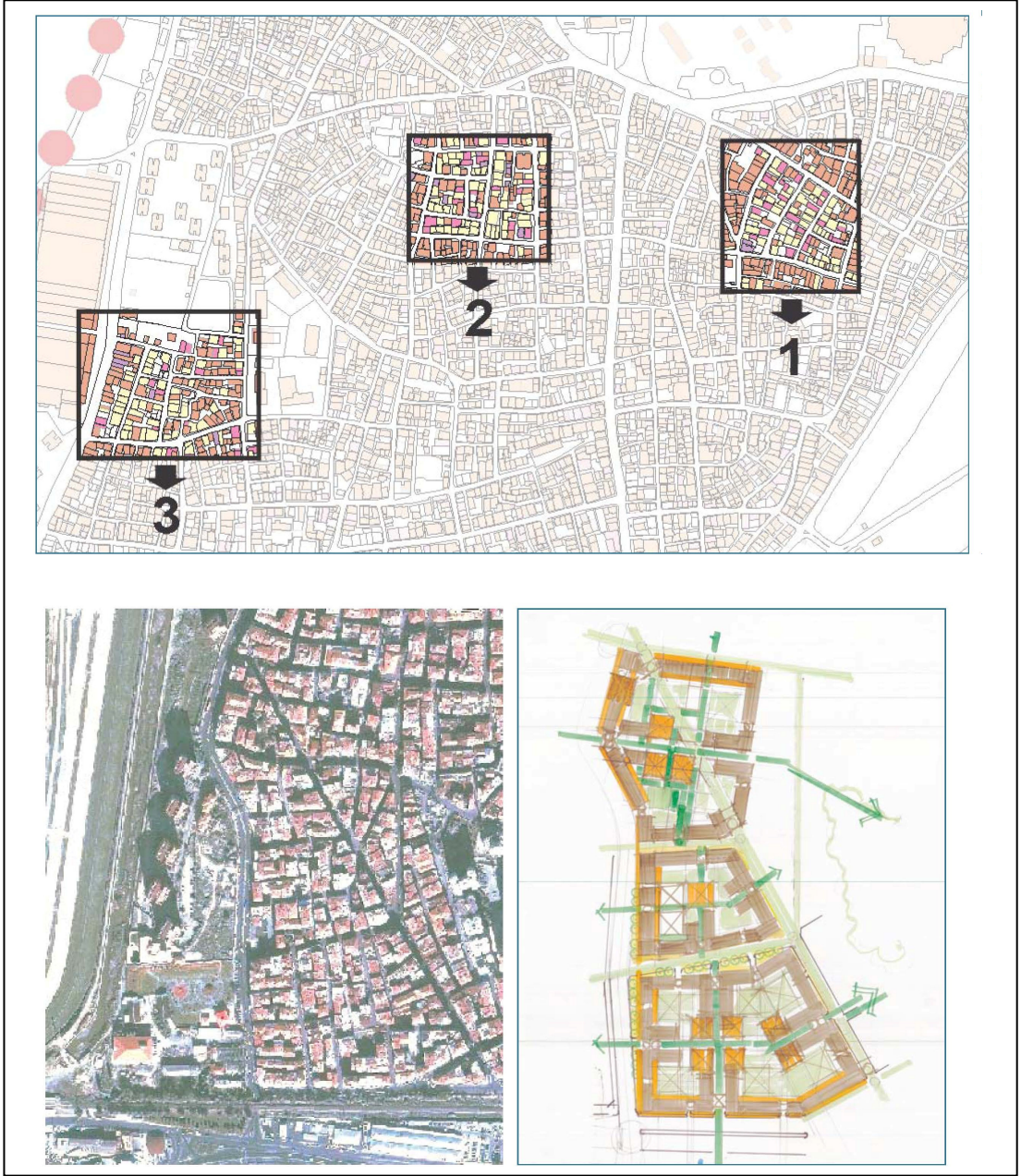
Zeytinburnu Kentsel Dönüşüm Projesi:

Zeytinburnu Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamındaki çalışmalara İMP tarafından 05.07.2005 tarihinde başlanmıştır. İlk önce İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü İstanbul Şehircilik Atölyesi tarafından hazırlanmış olan Zeytinburnu Pilot Projesi verileri farklı bir bakış açısıyla değerlendirilerek kentsel tasarım projesine altlık oluşturacak analiz ve sentez çalışmaları yapılmıştır (Şekil 3.14.).

Şekil 3. 14. Vaziyet planları - Zeytinburnu Kentsel Tasarım Projesi

Daha sonra etap etap Kentsel Dönüşümü yönlendirecek Kentsel Tasarım Modeli oluşturulmuş, yapı adası bazında tasarım çalışmaları hazırlanmış (Şekil 3.15.), Hak Sahipliği tespitleri yapılmış, seçilen pilot alanda kentsel tasarım projesi ve mimari avan proje hazırlanmıştır (Şekil 3.16.). Zeytinburnu Kentsel Dönüşüm Projesi henüz uygulamaya geçmemiştir.

Şekil 3. 15. Tasarım Çalışmaları - Zeytinburnu Kentsel Tasarım Projesi

Şekil 3.16. Vaziyet Planları - Zeytinburnu Kentsel Tasarım Projesi

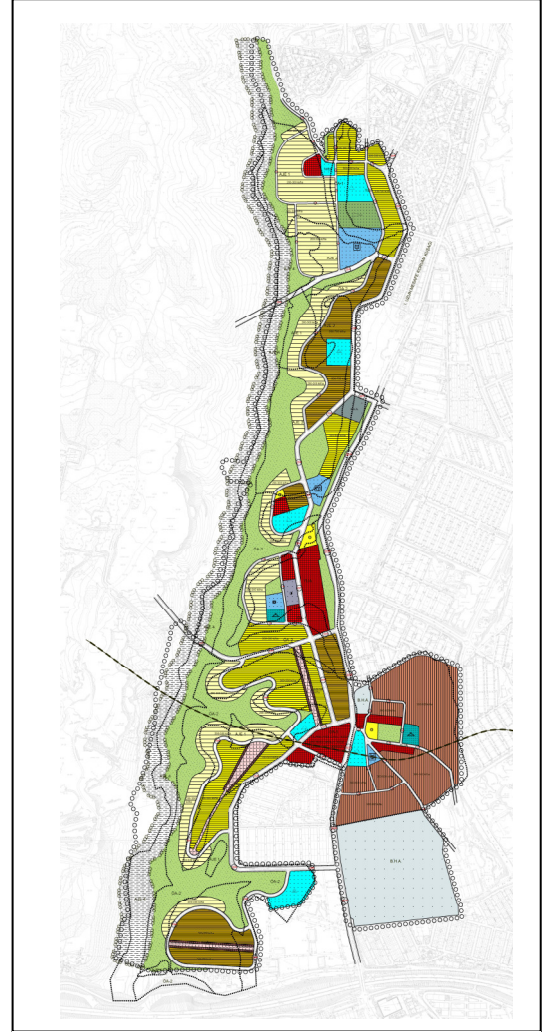
Küçükçekmece Ayazma Kentsel Dönüşüm Projesi:

Ayazma Kentsel Dönüşüm Projesi'ne İMP tarafından 30.06.2005 tarihinde başlanmıştır. Söz konusu proje kapsamında imar planı tekniğinde olduğu gibi bölgeye ilişkin analiz ve sentez çalışmaları yapılmıştır (Şekil 3.17.). Ayazma Kentsel Dönüşüm alanını da kapsayan 1/5000 ölçekli İkitelli Köyü ve Çevresi Nazım İmar Planı oluşturulmuş (Şekil 3.18.), bu plan 03.04.2006 tarihinde Büyükşehir Belediye

Başkanlığınca onaylanmıştır. Ayazma Alt Bölgesindeki tasarım çalışmaları öngörülen olası mahalli merkezler üzerinden yapılmıştır.(Şekil 3.19.)

Şekil 3. 7. İkitelli Köyü ve Çevresi Planlama Sınırı

Şekil 3. 8. 1/5000 ölçekli İkitelli Köyü ve Çevresi Nazım İmar Planı

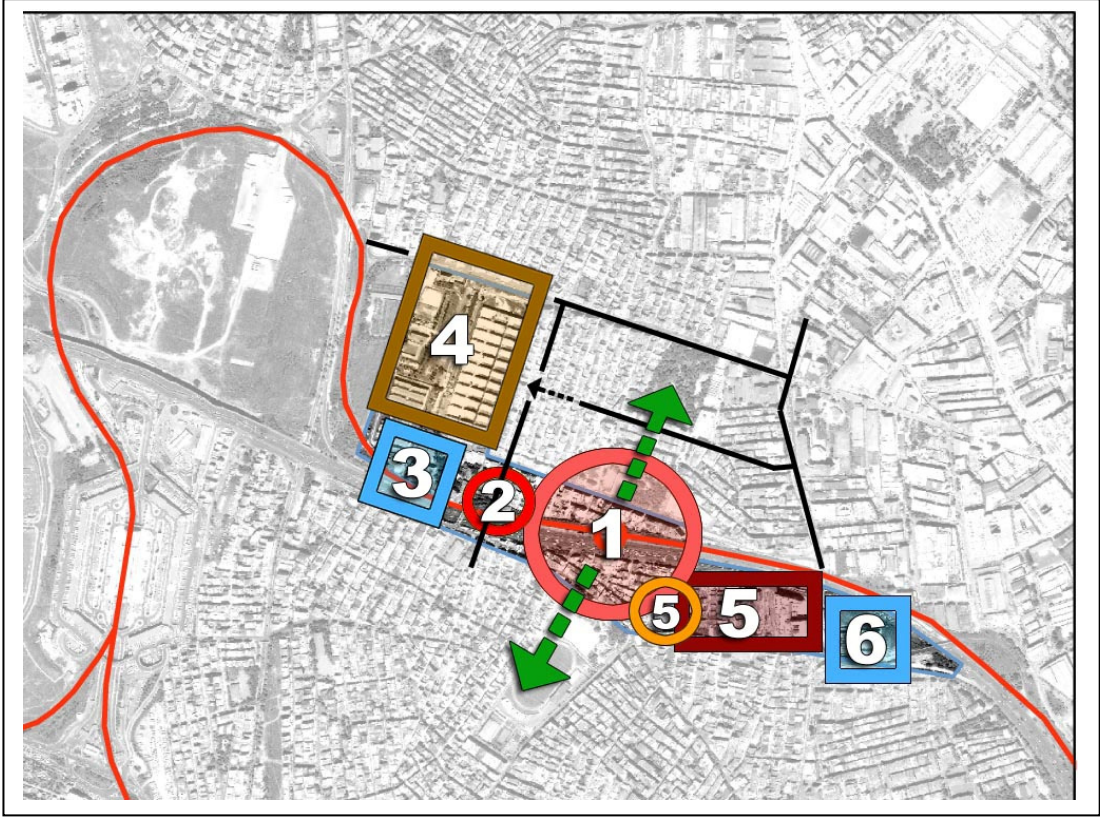

Şekil 3. 9. Ayazma Bölgesi Vaziyet Planı Çalışmaları

1/5000 ölçekli İkitelli Köyü ve Çevresi Nazım İmar Planı doğrultusunda hazırlanan 1/1000 ölçekli uygulama imar planları 3 etap olarak hazırlanmış ancak İkitelli Köyü ve Çevresi 1. Etap U.İ.P. (Ayazma Bölgesi) TOKİ tarafından 13.02.2008 tarihinde revize edilmiştir. Söz konusu bölgede uygulama TOKİ tarafından yapılacaktır.

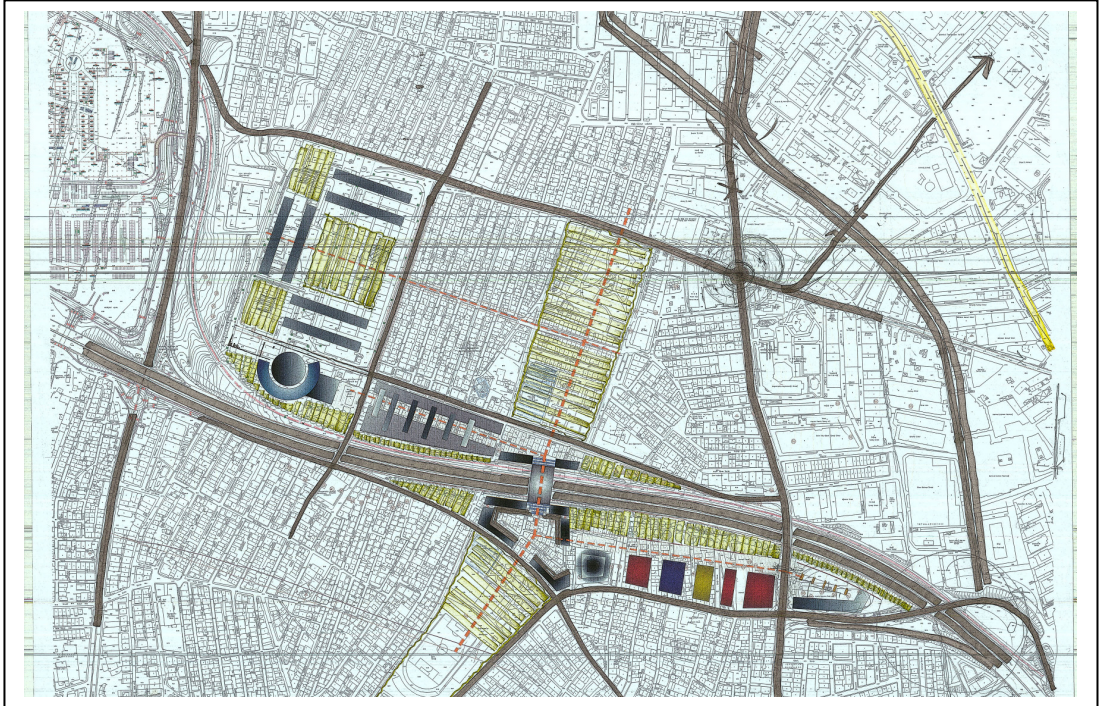
Bayrampaşa Merkez Kentsel Dönüşüm Projesi:

Bayrampaşa Kentsel Dönüşüm Projesi'ne İMP tarafından 01.05.2006 tarihinde başlanmıştır. Projenin vizyonu; İstanbul kent bütününde entegre bir çekim alanı yaratmak olarak belirlenmiştir. Sağmalcılar Cezaevi'nin taşınması ile cezaevi alanının ve yakın çevresinin dönüşümünün sağlanması, bu alanın kültür, ticaret, eğlence fonksiyonlarını içeren yeşil ile barışık bir cazibe alanına dönüşümünün gerçekleştirilmesi, kuzey ve güneyde yer alan sanayi alanlarının yeşil sistem ile ekolojik olarak birleştirilmesi, Bayrampaşa'nın kuzey ve güneyinin bütünleştirilmesi ile kentsel bütünlüğün sağlanması ve bu alanın Surların yeni bir kapısı olarak kimlik kazanması gibi hedefler doğrultusunda gelişimi yönlendirecek Mekansal Gelişme Stratejileri'nin geliştirilmesi projenin temel hedeflerini oluşturmuştur (Şekil 3.20.).

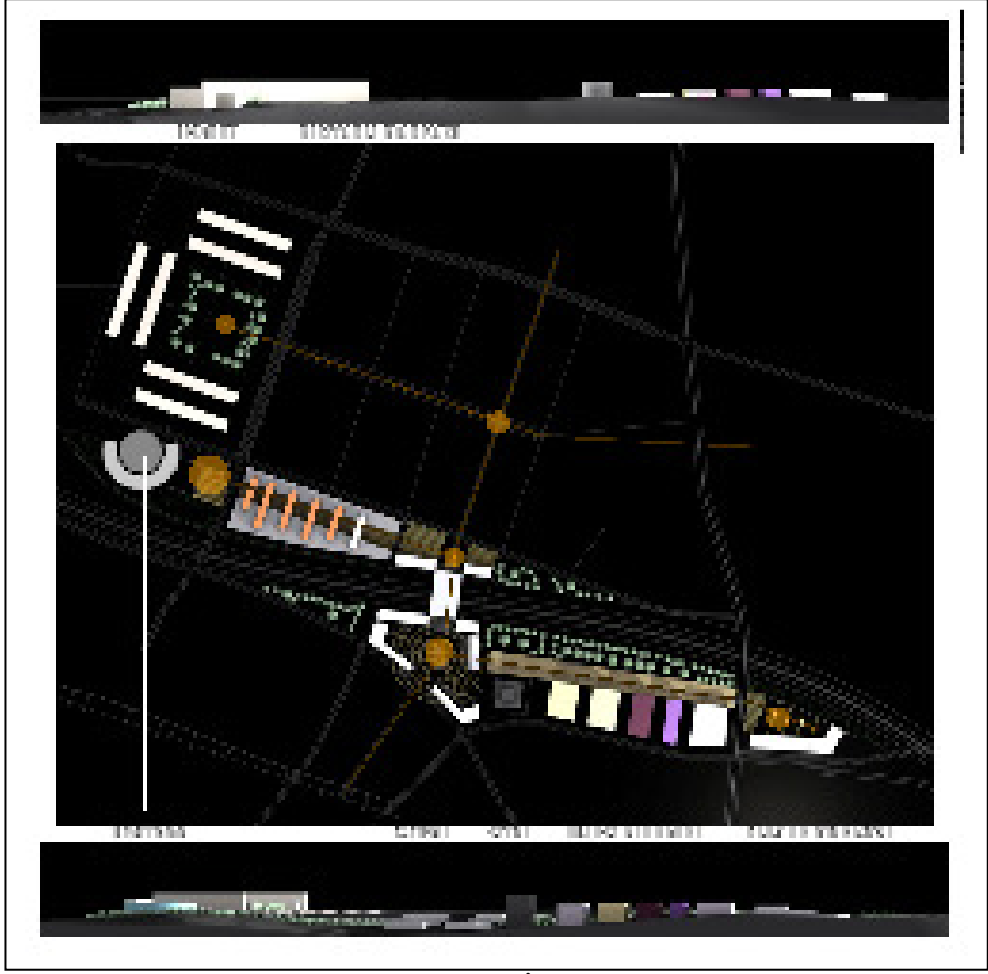

Şekil 3. 20. Kentsel Tasarım Fonksiyon Şeması

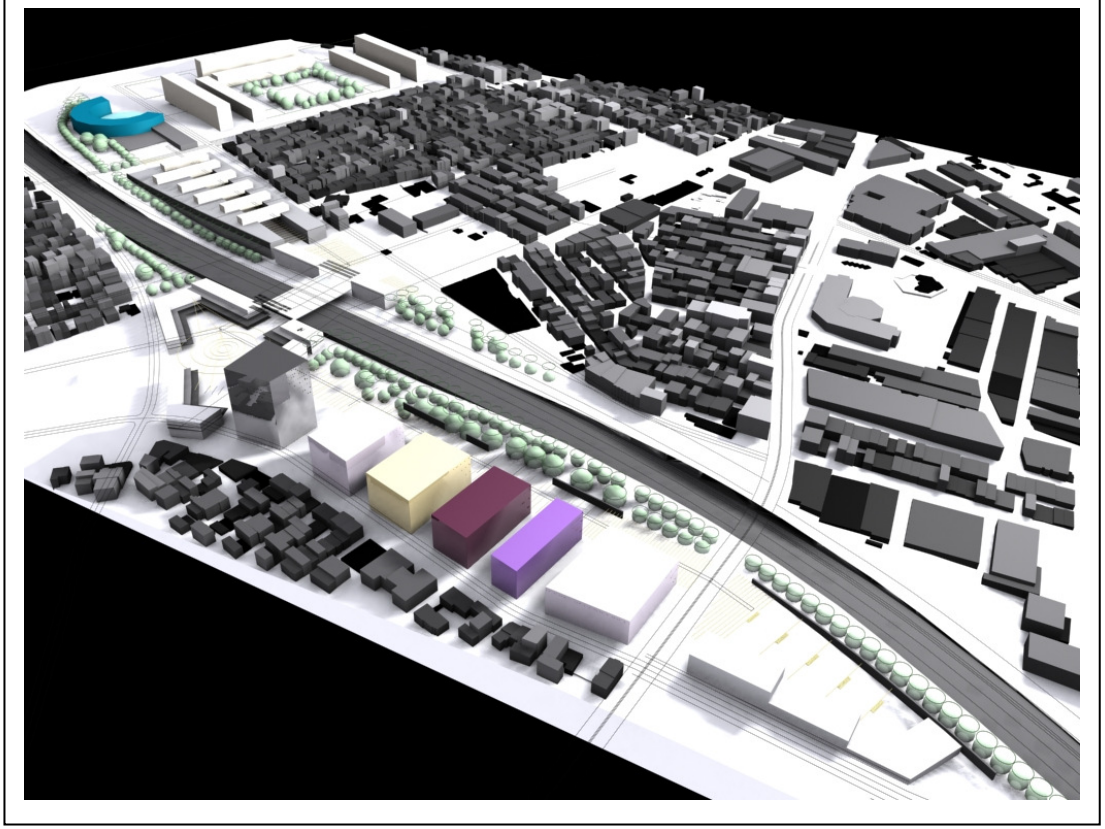
Proje kapsamında mevcut doku analizleri yapılmış, kentsel tasarım (Şekil 3.21.) ve kentsel işlev şemaları (Şekil 3.22.) ve mimari kütle etütleri (Şekil 3.23.) çalışılmıştır. Daha sonra proje İMP Kentsel Dönüşüm Uygulamaları grubuna aktarılmıştır.

Şekil 3. 10. Kentsel Tasarım Şeması

Şekil 3. 11. Kentsel İşlev Şeması

Şekil 3. 23. Mimari Kütle Etütleri

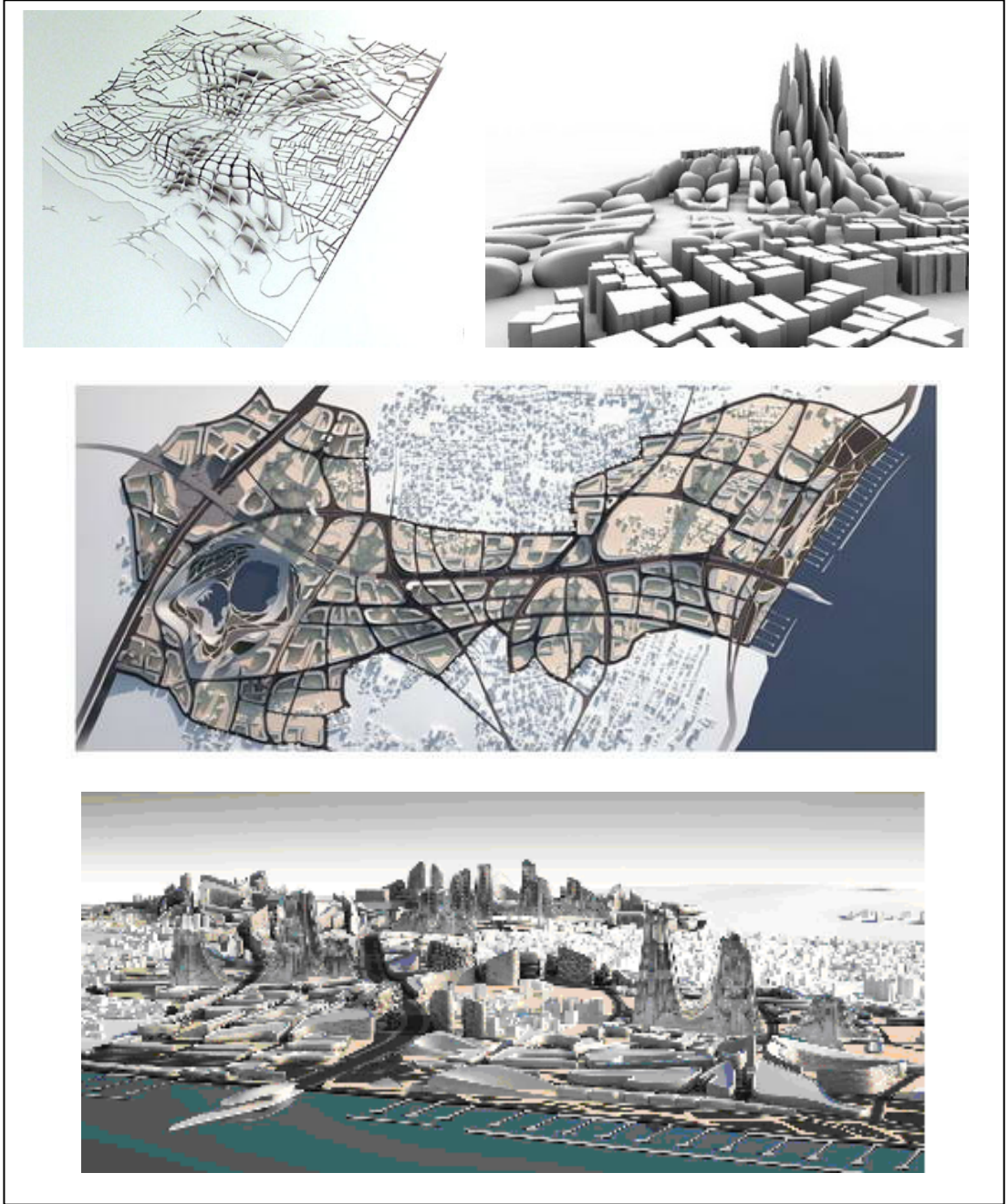
Kartal ve Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Projeleri:

İstanbul'un önemli odak noktalarından olan Kartal Alt Merkez ve Küçükçekmece İç - Dış Kumsal Alanı için hazırlanan kentsel tasarım ve dönüşüm projeleri ile İstanbul'a uluslararası güçlü bir vizyon kazandırılması hedeflenmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP) tarafından Türkiye dışından yabancı altı mimara hazırlatılan projeler arasında, Küçükçekmece sahilinde İç Dış Kumsal Rekreasyon Alanları Planlaması için Ken Yeang'ın (Şekil 3.24), Kartal Sanayi Bölgesinde Merkezi İş Alanları Planlaması için ise Zaha Hadid'in (Şekil 3.25) hazırladığı projeler seçilmiştir.

Şekil 3. 12. Ken Yeang'ın hazırladığı İç-Dış Kumsal Kentsel Tasarım Projesi

Şekil 3. 25. Zaha Hadid'in hazırladığı Kartal Kentsel Tasarım Projesi

Projeleri inceleyen uluslararası Değerlendirme Kurulu'nda İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı, Ağa Han Mimarlık Ödülü Genel Sekreteri, İMP Başkanı, New York City College'in Kentsel Tasarım Fakültesi Dekanı, Bangkok'dan kentsel tasarımcı mimar, Barcelona'dan kentsel tasarımcı ve Yıldız Üniversitesi Emeritus Profesörü yer almıştır. . [21]

Değerlendirme Kurulu Sonuç Bildirgesinde; bu iki projenin de ikinci bir etapla ilettilmesini, ana fikirlerinin rafine edilip, ilgili aktörlerin de katılımı sağlanarak proje alanlarının gerçek ve reel şartlarının araştırılmasını; kazanan müelliflerin, bu ikinci etapta, ana planlama kararlarının geliştirilmesinde ve önerilerin uygulanabilirliğinin, projenin bir veya birkaç kısmı üzerinde örnekleyerek gösterilmesinde İMP ile yakın çalışmalar yapmasını ve bu projelerin geliştirilmesinin, bu ikinci etapta yapılacak arılaştırma, inceltme esasında yapılması tavsiye edilmiştir. [22]

Kartal ve Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm projeleri 30 Nisan 2006 tarihinde Bilgi Üniversitesi'nde düzenlenen bir toplantıda Türk mimarlar tarafından tartışılmış, toplantıda Kartal ve Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm projeleri ayrı ayrı iki kısımda değerlendirilerek, yarışmaya katılan projelerin kapsam ve içerikleri gündeme getirilmiştir. Toplantıda, bu iki sanayi bölgesinin bu kadar konutlaşmış bir alanda kalmalarının rasyonel olmadığı için çöküntü alanı olmaya yatkın olmaları, dolayısıyla bu bölgelerin konutlaştırılmaya çalışılmasına ve gelecekte bu yerleşimlerin ulaşımın dağılacağı transfer noktaları olacağına dikkat çekilmiştir. Toplantının sonunda bu projelerin tasarım sürecinde yarışmaya katılan mimarlar tarafından yeterince araştırma yapıp yapılmadığı ve burada yaşayan insanların ve onların ihtiyaçlarının dikkate alınıp alınmadığı sorgulanmıştır. . [23]

Yarışmaların sonuçlanmasından sonra bölgelerin bugünkü durumlarına bakacak olursak;

İç-Dış Kumsal Kentsel Yenileme Alanı:

Küçükçekmece Belediye Meclisi, projesi uluslararası bir yarışmayla oluşturulan 'Küçükçekmece İç-Dış Kumsal Alanı'nı "Kentsel Yenileme Alanı" olarak kabul etmiş, onaylaması için Büyükşehir Belediye Başkanlığına göndermiştir. Ancak, bölgenin "1. Derece Doğal Sit Alanı" olması nedeniyle Anıtlar Kurulundan olumlu bir görüş gelmediği için, öncelikle Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından bölgeye ilişkin 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı yapılması gerekmektedir. Daha sonra bu plan doğrultusunda İlçe Belediyesi tarafından 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planının hazırlanmasının ardından uygulamaya geçilebilecektir. Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planının Ken Yeang'ın projesi doğrultusunda hazırlanıp hazırlanmayacağı konusunda alınmış bir karar bulunmamaktadır. [24]

Kartal Kentsel Yenileme Alanı:

Yarışma projesinin sonuçlanmasının ardından Kentsel Yenileme Alanındaki parsel sahipleri (hak sahipleri) tarafından Kartal Kentsel Geliştirme ve Kalkındırma (KENTDER) ismiyle bir dernek kurulmuştur. Kurulan bu dernek Zaha Hadid'in "Kentsel Tasarım Hizmet Bedelini" üstlenerek bölgenin imar planını Kentsel Tasarım Projesi altlığıyla çizdirmiştir. Zaha Hadid'in çizdiği planlar İMP tarafından imar planı tekniğine dönüştürülerek Büyükşehir Belediye Başkanlığına sunulmuştur. Bölgenin 1/5000 ölçekli Nazım İmar planları onaylanarak askıya çıkarılırken, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları için hazırlıklar devam etmektedir. [25]

3.1.3. İlçe Belediyeleri'nde Kentsel Tasarım Çalışmalarını Yürüten Birimler

Son yıllarda, İstanbul genelinde, büyük ölçekli Kentsel Tasarım Çalışmaları konusunda Büyükşehir Belediyesi pek çok proje yürütmeye başlamıştır. Proje odaklı çalışmalar konusunda kendini geliştirmiş ilçe belediyeleri kentsel tasarım ile ilgili çalışmaları yürütmesi için müdürlükleri bünyesinde yeni birimler kurmuşlardır. (Örneğin; Küçükçekmece Belediyesi, Zeytinburnu Belediyesi vb.)

Genellikle, ilçe belediyelerinin kendi yönetmeliklerinde yer alan görevleri kapsamında yaptıkları, kentsel tasarımın da konusu olan işler; sokak ve meydan düzenlemeleri, cephe rehabilitasyonları, ilan panoları, kent mobilyaları v.b. küçük ölçekli projeleri kapsamaktadır. Bu küçük ölçekli yapım işleri, 3.1.1.'de İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kentsel Tasarım Müdürlüğü Bünyesinde Yürütülen Çalışmalar kısmında yer alan tasarım işleri ile benzeşmekte ancak ilçe belediyelerinin Fen İşleri ile, Park ve Bahçeler Müdürlüklerinin Planlama Müdürlükleri ile koordineli çalışmasıyla ortaya çıkmaktadır.

10 Aralık 2003 tarihinde TBMM'de kabul edilen ve 24.12.2003 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5018 Sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun [44] kabulüyle kamuda stratejik planlama uygulamasının yasal altyapısı oluşturulmuş, böylece Belediyelerin de yasal olarak Kurumsal Stratejik Planlarını hazırlama ve yatırım programlarını bu plana uygun olarak oluşturma zorunlulukları doğmuştur. Kurumsal ve Mekansal Stratejik Planlar çerçevesinde belirlenen stratejiler içerisinde ilçenin mekansal sorunlarına çözüm olarak kentsel tasarım projeleri önerilmekte ve böylelikle kentsel tasarım kavramı kurumların yasalarla belirlenen stratejik planlarında yer alabilmektedir.

Ayrıca, proje yönetimi konusunda kendini geliştirmeye başlayan İlçe Belediyeleri, uluslar arası standartlara uyma yolunda kendi iç yönetim sistemlerini geliştirmek amacıyla kalite belgesi almak için çalışmalar başlatmışlardır. Bu sayede Belediyeler kendi iç yönetimlerini geliştirmekte ve denetleme mekanizmasının daha iyi işletilmesini sağlamaktadırlar.

İlçe Belediyelerinin yürüttükleri farklı ölçeklerdeki kentsel tasarım çalışmaları ve iç yönetim denetleme sistemleri Küçükçekmece Belediyesi örneği üzerinden incelenecektir.

3.1.3.1. Küçükçekmece Belediyesi Bünyesinde Yürütülen Kentsel Tasarım Çalışmaları

Kentsel Tasarım Çalışmaları Küçükçekmece Belediye Başkanlığı bünyesinde Plan ve Proje Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Plan ve Proje Müdürlüğü'nün Görev Yetki ve Çalışma Yönetmeliği'nde [26], Proje ve Etüt Şefliği'nin Görevleri Bölümünde Kentsel Tasarım Çalışmalarına ilişkin görevler;

“ - Kentin ihtiyaçları doğrultusunda her ölçekte Kentsel Tasarım Projeleri yapar veya yaptırır, cephe tasarımları, cephe ıslah çalışmaları yapar veya yaptırır, İlan, Reklam ve Tanıtım Yönetmeliği çerçevesinde yürütme ve denetleme yetkisini kullanır.

- İmar planları doğrultusunda Kentsel ve Doğal Sit Alanlarının mekansal kalitelerini yükseltmek amacıyla, düzenleme, altyapı ve üstyapı geliştirme çalışmaları, kent mobilyaları, kentsel tasarım proje ve standartlarını oluşturmak, otobüs durakları, elektrik direkleri, tretuvar, meydan düzenlemeleri ve bu alanların görüntü, kullanım ve mekan kalitelerini arttıracak her türlü ilave değerlerin konabilmesi için araştırma, inceleme ve teknik geziler yapmak.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Yukarıda tanımlanan görevlere bağlı olarak Proje ve Etüt Şefliği, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin yürüttüğü “Cephe Rehabilitasyonu” projelerinin Büyükşehir Belediyesi ile birlikte yürütülmesini, koordinasyonunu ve takibini sağlamaktadır. (Şekil 3.26.)

Şekil 3. 26. Cephe Rehabilitasyon Projeleri Perspektifleri

Plan ve Proje Müdürlüğü'nün Görev Yetki ve Çalışma Yönetmeliği'nde [21], Ar-ge Şefliği'nin görevlerine ayrılmış bölümünde yer alan; “Küçükçekmece Mekansal Stratejik Planında belirlenen vizyon proje çalışmalarını sürdürülebilir bir yaklaşımla oluşturmak ve yürütmek.” maddesi kapsamında bir vizyon projesi olan “Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması” düzenlenmiştir.

Küçükçekmece İlçesi Kent Merkezi Ulusal Kentsel Tasarım Proje Yarışması:

Küçükçekmece Belediyesi Stratejik Planında belirlenmiş olan strateji ve eylem planları doğrultusunda, 22.06.2005 tasdik tarihli 1/1000 ölçekli Sefaköy ve Halkalı Uygulama İmar Planı sınırları içerisinde kalan, yaklaşık 181.5 ha.lık alanda, kemikleşmiş konut alanları ile çevrili bir doku içerisinde sıkışmış olan, Sefaköy Halkalı Caddesi'nde yer alan küçük ve orta ölçekli sanayi tesislerinin yerleşim alanı dışına çıkarılarak bu alanın, bir alt kent merkezine dönüştürülmesi yönünde bir çalışma başlatılması gerektiği ve bu doğrultuda ulusal bir proje yarışması

düzenlenerek alana çevresi ile birlikte yeni bir kimlik kazandıracak kentsel tasarım projesinin yapılması uygun bulunmuştur.

1. seçilen proje (Şekil 3.27.);

- Yarışma alanı alt bölgesi ve kent bütünü açısından getirdiği kimlik zenginliği,
- Bir kent merkezi konseptine/algısına doğrudan atıf yapıyor olması,
- “Kentsel Tasarım”ın özellikle mimari ve şehirciliğin kesiştiği bir düzlem olması bağlamını oldukça iyi yorumlaması,
- Kendini kolay ifade eden ilkelere sahip olmasının yanı sıra fonksiyonlarda karma arayışı sergilemesi ve bu doğrultuda söz konusu ilkelerin fonksiyonların yer seçimi ile ilişkilerinde daha da somutlaşması,
- Yeşil ve açık alanların yapılaşan alanları da kapsar biçimde izlenen sürekliliği, bu alanların yaya mekanları ile bütünleşmesi,
- Araç ve yaya kurgusunda farklı arayışlar sonunda ulaşılan denge ile sağlanan olumlu ilişkiler ve bu ilişkilerin ölçeği,
- Mimari çözümlerin bir ifadeye ve ölçüye sahip olmasının yanı sıra kütle hareketleriyle olan uyumu göz önünde bulundurularak seçilmiştir.

Ancak, yarışma şartnamesinde uygulamaya yönelik bir madde bulunmamaktadır.

[27]

Küçükçekmece Belediyesi'nde iç yönetim sistemini uluslar arası standartlara kavuşturmak amacıyla, ISO 9001-2000 Kalite Yönetim Sistemi ile OHSAS 18001 İş Sağlığı Güvenliği Yönetim Sistemi Belgelerinin kazandırılması için çalışmalar başlatılmış, bu doğrultuda Konsey Başkanı, Kalite Yönetim Temsilcisi ve her Müdürlükten 1(adet) Konsey Üyesinden oluşan Kalite Konseyi kurmuştur [45]. ISO 9001-2000 Kalite Yönetim Sistemi ve OHSAS 18001 İş Sağlığı ve İş Güvenliği Sistemi konusunda tüm çalışmalar tamamlanarak, Uluslararası Kalite Standart Belgelendirme Kuruluşunca gerçekleştirilen Dış Denetim neticesinde, 26.03.2012 tarihine kadar geçerliliği olan kurum adına düzenlenmiş olan Kalite Belgeleri teslim alınmıştır.

3.1.4. Değerlendirme

Bu bölümde değerlendirilen kurumlardan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kentsel Tasarım Müdürlüğü; incelenen diğer kurumlarla karşılaştırıldığında kendi tanımlanmış görevlerinin dışına çıkmadan ve diğer kurumlarla koordineli çalışma gereği görmeden küçük ölçekli tasarım işlerini yapmaktadır. Tüm kente, ihtiyaçlar ve maddi kaynakları doğrultusunda hizmet sunmaktadır.

2002 yılında, Gürtuna döneminde Paris Şehircilik Atölyesi örnek alınarak şehircilik çalışmalarını yürütmek üzere kurulan İstanbul Şehircilik Atölyesi (İŞAT), yerel yönetimin değişmesiyle birlikte, yeni belediye başkanı Topbaş'ın döneminde önemini yitirmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Topbaş döneminde, başta 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planını yapmak ve kentsel tasarım projeleri hazırlamak üzere 2005 yılında İstanbul Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi (İMP) kurulmuştur. Ancak İMP, İŞAT gibi İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir müdürlük olarak kurulmadığından dolayı hukuksal bir gerçeklik kazanamamış bir kurum olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Hukuki anlamda yetki ve görevleri tam olarak tanımlanmamış bir kurum olmasına rağmen İMP İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri ile ortak çalışmalar yürütmektedir. Bu anlamda çeşitli ilçeler için imar planları da hazırlamakta ve üzerine çalışılan Kentsel Tasarım Projelerinin uygulanabilir olması için bunları imar planı tekniğine de dönüştürmektedir.

Bugüne kadar İMP'nin Kentsel Tasarım ve Yarışmalar Grubu tarafından İstanbul'un çeşitli bölgeleri için hazırlanan Kentsel Tasarım Projeleri'nden hiçbiri uygulama aşamasına gelip tamamlanmamıştır. Zaten tasarım projelerinin hazırlanma aşamasında da bu projelerin uygulayıcıları tanımlanmamaktadır.

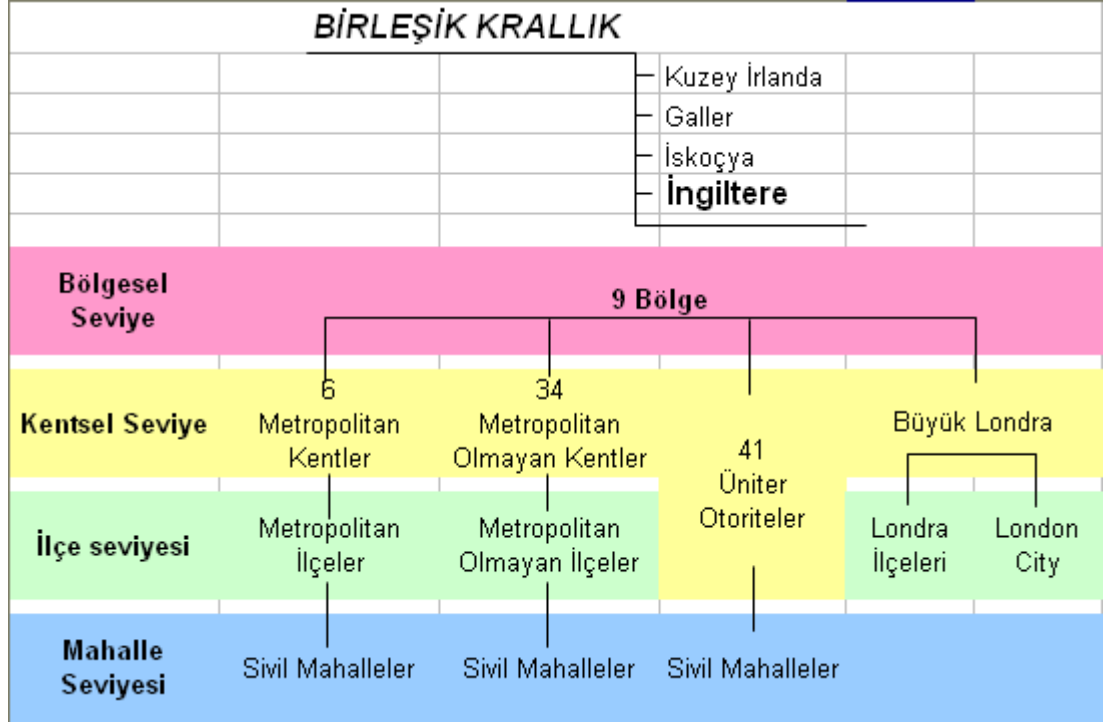
Bu bölümde incelediğimiz kurumlardan hiçbiri arasında hiyerarşik bir yapı bulunmamaktadır. Büyükşehir Belediye Başkanlığı İlçe Belediyelerinin üstünde bir kurum olsa bile Kentsel Tasarım Projeleri bağlamında İlçe Belediyeleri üzerinde bir yaptırımı yoktur. Bu kurumların yürüttükleri kentsel tasarım projeleri bağlamında birbirleri ile koordineli çalışma gereklilikleri doğmakla beraber aralarında tanımlanmamış ya da yasalarla düzenlenmemiş bir organizasyon yapısı bulunmamaktadır. İlçe Belediyeleri kendi iç denetim sistemlerini geliştirmek için uluslar arası standartlarda kalite belgeleri almakla beraber, merkezi yönetim ve büyükşehir belediyesi ile olan denetleme sistemlerini geliştirme konusunda bir çalışma yapamamaktadır.

3.2. LONDRA'DA KENTSEL TASARIM PROJELERİNİN ÜRETİM SÜRECİ

3.2.1. Yerel Yönetim Yapısı

İngiltere'deki yerel yönetim yapısı karmaşıktır. Yerel düzenlemelere göre değişen işlevlerin yayılımı bu karmaşıklığı yaratmaktadır. İngiltere'de yerel yönetime dair yasama, atanan bir parlamento olmadığı için Parlamento ve Birleşik Krallık (BK) Hükümeti tarafından kararlaştırılır.

Tablo 3.2. İngiltere'de Bölgesel Yapı

İngiltere'deki yerel yönetimlerin mekanizmalarının temel anlayışı halkın ihtiyacı olan konularda doğru hizmetin yerinde ve zamanında yapılabilmesidir. Bu anlayış, yerel otoritelerin yönetim, karar ve uygulamalarını kontrol eden bir anayasa doğrultusunda gelişmiştir. Yerelde gerçekleşen tüm süreçler verimlilik, saydamlık ve hesap verilebilirlik sorumluluğu açısından oldukça şeffaftır ve yerel halk süreçler hakkında sürekli bilgilendirilmektedir.

Yerel yönetimler ağırlıklı olarak eğitim, sosyal hizmetler, çevre sağlığı, konut hizmetleri konularında sorumludurlar. Oluşturulan stratejiler ve alınan kararlarda Sivil Toplum Kuruluşlarıyla kurdukları ilişki de önemlidir. Bu katılımcı yapı, yerel hizmetlerin başarı kazanma yüzdesinin yüksek olmasında önemli rol oynar.

İngiltere 9 alt bölgeye ayrılmıştır (Tablo 3.2.). Bunlardan biri olan Londra, bir meclis ve belediye başkanı seçmiştir. Diğer alt bölgelerde Bölgesel Kalkınma Ajansları ve bölgesel meclisler yerel otoriteyi oluşturur.

Bölgesel seviyenin altında ve Londra dışında, İngiltere'de yürürlükte olan iki farklı yerel yönetim yapısı mevcuttur. Bazı illerde eğitim, atık yönetimi ve stratejik planlama gibi hizmetlerden sorumlu il konseyi, bazı illerde ise konut, atık toplanması ve yerel planlama gibi hizmetlerden sorumlu çeşitli ilçe konseyleri vardır. Bu

konseyler aynı seçimlerde seçilirler. Bazı alanlarda sadece tek bir yerel yönetim seviyesi vardır ve bunlar üniter yetkililer olarak adlandırılırlar. [28]

3.2.2. Londra’da Yerel Otorite

3.2.2.1. Londra Büyükşehir Belediyesi

Londra Büyükşehir Belediyesi (Greater London Authority) doğrudan seçilen bir belediye başkanı ve yine seçimle oluşturulmuş bir Meclis’ten oluşur. Başkan ve meclisin yetki ve fonksiyonları Londra Büyükşehir Belediyesi Yasası kapsamında tanımlanmıştır.

Büyükşehir, 7,5 milyonun üzerinde nüfusa sahip olan Londra kentinde majör yetkilere sahiptir. Ortak kuruluşları olan Londra Ulaşım (Transport for London) ve Londra Kalkınma Kurumu (London Development Agency) yine Büyükşehir’in kontrolü altındadır. [40]

3.2.2.2. Londra Ulaşım (Transport For London)

Ulaşım ile ilgili geliştirilen strateji, karar ve projeler Büyükşehir kontrolünde olmakla beraber Londra Ulaşım tarafından biçimlendirilip uygulanmaktadır. Londra Ulaşım kısaca kentteki ulaşım sisteminden, toplu taşımayı ve tüm ulaşım ağlarını içerecek şekilde sorumludur. [41]

3.2.2.3. Londra Kalkınma Kurumu (London Development Agency)

LDA, Londra planının hazırlanma ve uygulama aşamasında katalizör görevi görmektedir. Ana rolü, kentteki büyüme ve gelişmenin getireceği yarardan tüm Londra’nın faydalanmasına yönelik olarak ekonomik gelişme ve kentsel yenileşmenin teşvik edilmesidir. Kente yatırımcı çekme, yeni istihdam olanakları oluşturulmasına yönelik programlar oluşturma ve kentte gerçekleşen projelerde doğrudan destekle yatırımı koordine etme, arazi ve gayrimenkul geliştirme gibi görevleri bulunur. Projeleri doğrudan yönetmez, ortak olduğu kurumlar aracılığı ile görevlendirmeleri üstlenir. [42]

3.2.2.4. Londra Belediye Başkanı (Mayor Of London)

Yasa kapsamında Londra Belediye Başkanı “Londra Planı” diye anılan Londra’nın yeni mekansal planlama stratejilerinin üretilmesinden sorumlu bulunmaktadır. Üç yıllık bir konsültasyon sürecinin ardından Londra Planı Şubat 2004 tarihinde

yayınlanmıştır. Londra metropoliten kenti sınırları içinde yer alan 32 ilçe belediyesine ait yasal gelişme planları Londra Planı'na uygun olarak hazırlanmak durumundadır. Plan tamamen Londra Belediye Başkanı'nın sorumluluğundadır.

Belediye Başkanı ulaşım, ekonomik gelişme ve yenileşme, mekansal gelişme, bio-çeşitlilik, atık yönetimi, hava kalitesi, çevre gürültüsü ve kültür konularını ele alan birbiri ile ilişkili sekiz strateji üretmekle sorumludur. Bu stratejiler birbiri ile tutarlı ve bütünleşik olmak durumundadır. Her bir stratejinin diğerleri ile tutarlılık içinde olması beklenirken Londra Planı tümünü birleştiren genel bir çerçeve görevi görmektedir.

Belediye Başkanı aynı zamanda Londra Büyükşehir Belediyesi ve fonksiyonel kurumlarının bütçesini oluşturmaktan sorumlu bulunmaktadır. Bu kurumların üye atamalarını da yine Belediye Başkanı yapar.

Şu anki belediye başkanı Mayıs 2008 yılında seçilen Boris Johnson'dır.

3.2.2.5. Londra Meclisi (London Assembly)

Meclis, Belediye başkanının önerilerinin incelendiği, karar ve eylemlerinin gözden geçirildiği bir forumdur. Belediye başkanı Büyükşehir Belediyesi stratejilerinin hazırlanma süreçlerinde meclise danışmak zorundadır. Meclis, Büyükşehir'in ve ilgili kurumlarının genel bütçesini değerlendirir. Kararların kabul ya da iptal edilmesinde ise üçte iki çoğunluğun sağlanması yeterlidir. Ayrıca meclis Belediye başkanının uygulamalarını inceleyebilmekte ve Londra gündeminde konulara ilişkin soruşturma açabilmektedir. [40]

3.2.2.6. Londra Planı

Londra planı stratejik ve kapsamlı bir yaklaşımla değişimi etkileyen faktörleri ve çözüm getirilmesi gereken zorluklar ile fırsatları tanımlar ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin uzun soluklu vizyonunu, hedeflerini ve stratejilerini belirler. Ekonomik gelişme, ulaşım, konut, çevre ve sosyal eşitlik gibi stratejik konularda kararlar alır. Özellikle fırsat alanları gibi kilit stratejik yerlerde yoğunlaşmış yeniden yapılaşmanın teşviki için genel mekansal strateji ve kararları oluşturup pek çoğu fırsat alanları civarında yer alan yenileştirme alanlarındaki yoksul mahallelerin rehabilitasyonu için kaynakların sağlanmasına yüksek öncelik verir.

Bu bağlamda Londra Planı'nın 3 ana stratejik önceliği şöyle şekillenmiştir:

- Londra kentinin gelişimini stratejik yeniden yapılanma odaklarında yoğunlaştırarak mevcut kent merkezinin çeperlerindeki yapılaşmaya olan baskıya rehberlik etmeyi sağlamak;
- Batıdaki Heathrow-Reading gelişme aksındaki vurguyu dengelemek için doğudaki Thames-Gateway aksında yapılaşmayı teşvik etmek;
- Yoksul ilçelerde yaşayanlar için iyileştirilmiş iş ve konut alanları fırsatları sağlamak da dahil olmak üzere mahalle iyileştirme kararları ile stratejik mekansal kararların bütünleştirilmesi.

2004 Londra Planı, Londra'nın başarılı bir küresel kent olarak gelişimi ve planlamasına yön veren önemli bir çalışmadır. Kentsel stratejilerin kapsam ve rolüne ilişkin net bir perspektif ortaya koyar. [40]

3.2.3. İdari Yapılanması ve Organizasyonu Açısından Mahalle Yenileştirme Projesi

İngiltere'de 50 yıllık bir geçmişi bulunan, geniş bir vizyonla ele alınan ve başarıyla uygulanan Mahalle Yenileştirme deneyimi, aslında bir Kentsel Yenileştirme deneyimi olarak sivrile de karar ve uygulama mekanizmasının işleyişi ve sürecin fiziksel dokunun tasarım ve kalitesine yönelik hedeflerinin de bulunması çıkarılacak dersler açısından İstanbul'da uygulanan ve/veya uygulanması düşünülen projeler için örnek olarak ele alınabilir. Tezin sonuç kısmına etkisi üzerinden bir okuma yapılarak sürecin özellikle idari yapısı incelenmiştir.

Sürdürülebilir mahalle yenileştirme süreci, birden fazla kurum ve kuruluşun birbirleriyle eş güdümlü olarak çalışması prensibine dayalı, üst ölçekten alt bölgelere kadar detaylandırılmış bir stratejik çerçevede oluşturulmuş bir organizasyon modeline dayanmaktadır. Bu çok paydaşlı organizasyonun en başındaki kurum Merkezi Yönetim'dir. Merkezi Yönetim, bölgelerde faaliyet gösteren hükümet büroları aracılığıyla Avrupa Birliği'nden alınan kaynağın bölgesel kalkınma kurumlarına aktarımını ve uygulama aşamasındaki akışı kontrol eder. Bölgesel Kalkınma Kurumları ise Bölgesel Meclislere ve Belediye Başkanına karşı sorumludur. (Tablo 3.3.) [43]

3.2.3.1. Hükümet Büroları

Hükümet büroları, bölgelerdeki hükümet birimlerinin çalışmalarını kontrol edip bütünleştirme genel sorumluluğunu taşımaktadırlar. Bu nedenle bu bürolar, merkezi hükümetin Mahalle Yenileme Birimi ile İlçe ölçeğinde Yerel Stratejik Ortaklıklar ve mahalle eylemi arasındaki ana bölgesel bağlantılardır. Bu bölgesel bürolar, kendi bölgelerindeki ortaklıkların Yerel Mahalle Yenileme Stratejilerinin geliştirilme ve uygulamasından sorumludurlar. Bu nedenle mahalle yenileme fonu dağılımının ve Toplumlar için Yeni Anlaşmalar Programı yönetimi sorumluluklarını da taşımaktadırlar.

Hükümet büroları, aynı zamanda, daha çok ekonomik gelişme amaçlı bölgesel yenileşme stratejileri ile daha sosyal amaçlı olan Yerel Mahalle Yenileştirme stratejilerinin eşgüdümünü sağlamak için Bölgesel Kalkınma Kurumları ile bölgesel ilişkilidirler. (Tablo 3.3.) [43]

3.2.3.2. Bölgesel Kalkınma Kurumları

Yeni bölgesel kalkınma kurumları Bölgesel Meclislere karşı sorumluluk taşımaktadırlar. Ancak Londra Kalkınma Kurumu Belediye Başkanı'na karşı sorumludur. Bu kurumlar yasal gelişme planlarına ve metropoliten ve ilçe kentsel yenileşme stratejilerine önemli karar ve hedef girdisi sağlayan açık ve güçlü kentsel yenileştirme boyutu ile yeni kuşak bölgesel ekonomik kalkınma stratejilerini oluşturmuşlardır.

Bölgesel Kalkınma Kurumları başlangıçta dış yatırımı çekecek koşulları oluşturarak, var olan iş yerlerini destekleyerek ve de beceri stratejilerinin geliştirilip uygulanması aracılığı ile bölgesel ekonomilerin yarışabilirliğinin arttırılması için, iş öncelikli kurumlar olarak kurulmuştur. (Tablo 3.3.) [43]

3.2.3.3. Yerel Stratejik Ortaklıklar

Yine hükümet tarafından görevlendirilen bu ortaklık, kamunun, farklı uzmanlıklardaki özel sektör kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve gönüllülerin oluşturduğu bir koalisyondur. Yerel paydaşların bir araya gelerek yerel halkın refahını ve yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik çalışmalar yürüten bu ortaklık, koalisyonu oluşturan aktörlerin eşit söz hakkına sahip olmasına hususuna dayalıdır. Halkın da sürece katılımını sağlamaya çalışır. Alt bölgesel sorunları farklı

boyutlarıyla ele alır, kendi içinde uzlaşmaya varıp çözüm odaklı stratejiler belirler, kaynakların hakça dağıtımını sağlar.(Tablo 3.3.)

Tablo 3.3. Mahalle Yenileştirme Proje Üretim Sürecinde İdari Yapılanma

3.2.4. Londra Kentsel Tasarım Çalışmaları Yürüten Birimler

3.2.4.1. Londra Tasarım (Design for London – DFL)

Londra Tasarım'ın (DFL) vizyonu; Londra, Londra vatandaşları ve ziyaretçiler için yaratıcı, dikkatli ve bütünlüklü bir tasarımla, yaşam kalitesini iyileştirerek Londra'nın büyümesini sağlamaktır. Yapılmak istenenler;

- Çevreden düşük düzeyde etkilenen, kullanım değişiklikleri ile değişen ortamlara uyum sağlayabilen, güzel ve kolay bulunabilen binalar,
- Kaldırımlardan parklara herkesin kullanabileceği ilham verici ve iyi yönetilen kamusal alanlar,
- Londra'nın mirasına saygılı, eski ve yeni harmanlayan mahalleler ve çeşitlenmiş nüfus için yerler yaratma,
- Şehir çevresinde hareket etmeyi kolaylaştıran, zevk veren ve çevreye duyarlı ulaşım altyapısı oluşturma.

Londra'nın kentsel iskeletini yenileyen mimar ve tasarımcıların yaşam tarzlarının acil ihtiyaçlarını karşılamak için daha az karbon kullanması, şehrin refahını sürdürmeye ve paylaşılmasına yardım edeceği görüşü benimsenmiştir. [29]

Değerler:

Londra Tasarım'ın sağladıkları;

- İyi tasarımın, mimarlar ve kent plancılarının iyileştirme süreci içerisine dahil edilmesinin önemi,
- Tüm çalışmalarda yüksek standartlarda performans ve sürdürülebilirlik,
- Vatandaşın sınırlandırılmamış bir kamu ulaşılabilirliğine sahip olduğu, okunaklı, kolay bulunur ve demokratik cadde ve alanlar,
- Alanlarındaki en iyi tasarımcılar için olduğu kadar genç ve yeni tasarımcılar için isimlerini duyurabilecekleri fırsatlar,
- En iyi uygulamalarda, özellikle sürdürülebilir tasarımda inovasyon (yenilikçilik), araştırma ve tartışma, yüksek yoğunluklu ve mali olarak karşılanabilir yerleşmeler,
- Yatırım ve geliştirme kararlarına rehberlik etmek ve Londra içindeki topluluklar için uzun dönemli yararlar sağlamak için daha geniş uzaysal düşünme ve alanların master planlarının yapılması,

- Tasarım tartışmalarına geniş katılım,
- Londra'daki kamusal alanların değerlerini arttırmadaki kullanılacak fonlar için yeni ve inovatif yolları araştırma. [30]

Projeler:

Londra için Tasarım, Londra'nın bir yanından diğer bir yanına çok geniş alanda değişen projeler ile iç içedir. Bunların kapsadıkları;

- Tasarım Stratejileri
- Alan değişimi
- Altyapı
- İyileştirme projeleri
- 100 kamusal alan programı

Tasarım Stratejileri:

- Londra için Kamu Alanı Stratejisi
- Yüksek yoğunluklu yerleşim alanları tasarlamak

Alan Değişimi:

- Şehrin Doğusu
- Olimpiyat Parkı ve Miras
- Royal Docks
- St. Giles/Tottenham Court Road Underground
- London Riverside
- Erith and Belvedere

Altyapı:

- East London Line
- Victoria Station and Interchange
- A4 İmprovements at Earls Court
- Tottenham Gyrotory- İki yönlü yol çalışması ile değiştirme
- Times Gateway Bridge and Cross River Park
- Cystal Palace Park
- London Marshes

- Thames Gateway Transits
- London Riverside Green Spine

[31]

Organizasyon:

Londra Tasarım, 4,5 milyon avro değerinde bir bütçeye sahip ve 29 çalışanı bulunan bir organizasyon. Küçük bir takımdan oluştuğu ve öncü bir rol üstlendiği için belli hedefler doğrultusunda ve stratejik hareket etmek zorunda.

Londra Tasarım, Greater London Authority (GLA-Büyük Londra Otoritesi), London Development Agency (LDA-Londra Geliştirme Ajansı) ve Transport for London (TFL-Londra Ulaşım) ile birlikte çalışarak çekecek ve geniş perspektifte tasarım yeteneklerini ilerletecek açık tedarik ve tasarım süreçlerinin değerini arttırmaktadır.

Londra Tasarım, Londra'daki tasarım ve geliştirme sektöründeki ilgili kurumlarla ortaklıklar kurarak etkisini maksimize eden küçük ve esnek bir takımdan oluşmaktadır ve çalışmalarında herkese açık ve şeffaftır. Londra'nın yaşamak, çalışmak ve ziyaret etmek için daha iyi bir yer haline getirilmesi genel amacıyla çalışan, pek çok örgütün ve bireylerin etkin katılımlarını hoş karşılamaktadır. Ortakları;

- Londra Belediye Başkanı
- Londra Geliştirme Ajansı
- Londra Ulaşım
- Londra Kentsel Tasarım

Ayrıca, Londra Tasarım, daha iyi tasarlanmış çevreler için tüm Londra otoritelerine bir ağ örgüt olan Londra Kentsel Tasarım (Urban Design London-UDL) için ev sahipliği yapmaktadır. [32]

3.2.4.2. Londra Kentsel Tasarım (Urban Design London – UDL)

Urban Design London (UDL) Londra'daki tüm yetkililere, daha iyi tasarlanmış ortamlar yaratmalarında yardımcı olan bir ağ organizasyonudur. İlgili herkese iyi deneyimleri paylaşmada, öneri danışmaya ve öğrenmede yardımcı olmak için destekli eğitim ve ağ oluşturma imkanları sağlamaktadır. Londra Kentsel Tasarım, Londra Konseyleri, Londra Ulaşım, Londra Tasarım ve Mimarlık Komisyonu ve Çevre Oluşum isimli kurumlarca desteklenmektedir. [33]

Çalışmalar:

UDL’de iyi kentsel tasarımın; insanların seveceği, güvende ve rahat hissedebileceği, herkes için kolay erişimde olan, yerel topluluklar tarafından değerlendirilebilecek, ekonomik anlamda gelişebilecek ve kaynaklarını en üst düzeyde kullanabilecek yerler yaratmak olduğu düşünülmektedir. UDL’nin yaptığı işlere birkaç örnek verecek olursak:

- Seminerler, master sınıflar, sanal eğitim ve atölyede eğitimi de kapsayan başlangıç düzeyindekilerden uzmanlara kadar kapsamlı bir eğitim programı vermek,
- Londra’daki 500 memur ve konsey üyesine düzenli olarak olaylar ve gündem konuları hakkında bilgi içeren haber bültenleri gönderilmek,
- Yetkili memurların ve konsey üyelerinin buluşabileceği, deneyimleri paylaşabileceği ve birbirine destek verebileceği düzenli ağ oluşturma etkinlikleri sunmak,
- Pek çok yetkili bir konsey üyesi ya da şef memuru tasarım şampiyonları olmak üzere atamak, iyi kalitede yerler oluşturmak için yardımcı olmak ve bu tasarımcılara bilgi, eğitim, okuma materyali ve adapte edilmiş etkinlikler sunarak destek vermek,
- Kentsel tasarım kitaplarını, broşürlerini ve tartışma dokümanlarını online bir kütüphane olarak sunmak,
- RIBA, RTPI, English Heritage, GLA, ve London Açık Ev gibi organizasyonlarla birlikte çalışmak,
- Üyeler tarafından talep edildiği üzere belirli konular üzerinde özel toplantılar düzenlemek.

UDL’nin yetenek programı, tüm Londra yetkilileri arasında kentsel tasarım yetenekleri düzeyleri ve ihtiyaçlarını araştırmaya dayalıdır. Bu araştırma farklı uygulayıcılar için uygun türde eğitimleri sağlayan kapsamlı bir programdır ve bu eğitim en pratik ve modern yolla sunulmaktadır.

Aynı zamanda, bu eğitimlerin; plancılar, mühendisler, mimarlar, konut uzmanları, dönüşüm memurları ve konsey üyelerini kapsayan sürdürülebilir toplulukların yaratımı ve çevre kurulumunun tüm yönlerinden insanları birleştirmesi hedeflenmiştir.

Eğitim ve ağ oluşum etkinlikleri, TFL, LDA, CABE ve diğer çeşitli ağ oluşum örgütleri arasında iletişim kanalları kurduğu için başarılı olmuş ve her bir örgütün rolünün daha iyi kavranması konusunda daha bütüncül bir anlayışa katkıda bulunarak, iyi kentsel tasarımda başarı elde etme yolunda kolektif çabayı oluşturmuştur. [34]

Organizasyon

UDL'nin etkinlikleri, London Councils (Londra Konseyi), Design for London (Londra Tasarım), Transport for London (Londra Ulaşım) ve Commission for Architecture and Built Environment (Mimarlık Komisyonu ve Çevre Kurulumu) kurumlarından temsilcilerden oluşan yönetim kuruluna rapor veren bir müdür tarafından yönetilmektedir.

UDL yukarıda bu kurumların finanse ettiği bir yapıdır. Londra Konseyi fonu bölgeler tarafından ödenen abone ücretleri sayesinde elde edilmektedir.

Müdür, UDL ofisini de yöneten bir program memuru ve eğitim program müdürü tarafından desteklenir.

Bir ağ oluşturma organizasyonu olarak, UDL üyeliği, 33 Londra kazasındaki kentsel tasarımcıları, plancıları, otoyol/ulaşım yetkililerini içermektedir. Bu ağ, Kuzey, Güney, Batı, Doğu ve Merkez Londra kazaları olmak üzere beş alt bölgesel blok şeklinde yönetilmektedir. [35]

3.2.4.3 Intelligent Space&Atkins

Intelligent Space, yaya hareketleri ve kullanım alanları üzerine uzmanlık sağlayan bir danışmanlık kuruluşudur. Kamusal alanı iyileştirme, sosyal riskleri minimize etme ve ekonomik yararları maksimize etmeye yardım etmek için çalışmaktadır. Uygulamalarında, yaya hareketlerini, değeri az olan bir kaynaktan, elle tutulur ve yönetilebilir bir varlığa çeviren bilimsel temelli yöntemler kullanılmaktadır.

Intelligent Space, Londra'nın merkezinde kurulmuştur ve uluslar arası düzeyde projeler gerçekleştirmektedir. Kurulduğu 2000 yılından beri, İntelligent Space, devlet kurumları, mülk sahipleri, geliştirmeciler ve danışmanlar arasından ünlü müşteriler için çalışmıştır. Uygulama çalışması, Ulaşım Departmanının iyi uygulama karar defteri “Yürüme: Öndeki Yol”da (Walking: The Way Ahead) altında övgü ile

bahsedilmiştir. Intelligent Space Uygulaması (ISP), Nothing Hill Karnavalındaki kalabalığın analizi için verilen 2002 AGI Yenilikçilik Ödülü'nü kazanmış ve Intelligent Space Uygulamaları (ISP), Kent ve kasabalardaki Yürümler üzerine olan 2002 Büyük Britanya Parlamento Münazarası'nda bağımsız parti teknik danışmanlığını üstlenmiştir.

Ulaşım, sağlık ve kentsel kalkınma sektörlerinde yaya hareket önerisi ve analizi yapan bağımsız bir uzman danışman şirketi olan Intelligent Space ortaklık şirketi Atkins ile birleşmiştir. Bu birleşme Atkins'in ulaşım planlama, kentsel planlama ve tasarım, master plan ve ulaşım değişimlerinin tasarımı, havaalanları, önemli etkinliklerin ve karmaşık binaların planlanması gibi konularda verdiği hizmetleri genişletmiştir.

Çalışmalarının Sonuçları:

- Ulaşım sistemlerinin entegrasyonu
- Yol güvenliğinin iyileştirilmesi
- Perakende karlılığının desteklenmesi
- Kamu alanlarının kentsel yeterliliğinin artırılması
- Tasarım hatalarının ve risklerinin azaltılması
- Yol bulma, okunabilirlik ve doğal gözetimin test edilmesi
- Sürdürülebilir şehirlerin desteklenmesi

Londra Belediye Başkanı Ken Livingstone, Intelligent Space'in yaya hareketinde ve güvenliğinde lider uzmanlar olduğu ve Intelligent Space tarafından öne sürülen verilerinin oldukça değerli olduğunu belirtmiştir. [35]

Sektörler:

Intelligent Space; yatırımcılar, plancılar, yerel hükümet, dönüşüm kurumları ve planlama uzmanları için uluslar arası alanda işlerlik kazanmaktadır. Yaya modelleme hizmetlerini altı ana sektörde uygulanmaktadır:

- Ulaşım planlama
- Kentsel kalkınma
- Sağlık
- Kompleks binalar
- Perakende

- Etkinlikler [36]

Danışma

Intelligent Space yaya hareketleri ve alan kullanımı konusunda, kanıta dayalı, somut araştırmalara dayanan ve data analizini içeren bir stratejik danışmanlık sağlamaktadır. Danışmanlık işlerindeki modellemenin kullanımı, tasarım seçeneklerini test etme imkanı sağlamak ve bu uzmanlık alanları geniş çaplı proje deneyimiyle birlikte yaya çevresini geliştirmek için planların doğrudan uygulanmasına olanak sağlamaktadır.

- Scoping Study
- Yaya Stratejisi
- Tasarım Değerlendirmesi
- Tasarım Koruması
- Yaya Güvenliği
- Perakende Sağlık Kontrolü
- Bağlantılar [37]

Modelleme

Intelligent Space yaya akışının modellemesini baz alan bilimle tanıştırmada önemli bir rol oynamıştır. Modelleme, müşterilerinin tasarım seçeneklerini geliştirmelerinden önce, potansiyel riskleri ve olanakları önceden belirlemelerine olanak vermektedir. Modelleme danışmanlık çözümlerinin entegre bir parçasıdır.

- Yaya Modelleme
- Görünürlük
- Toplu Ulaşımın Erişilebilirliği
- Doğal Gözlem
- Hizmet Seviyesi
- Alan Kullanımı

Yöntemlerinin merkezinde Görünür Grafik Analizi denen kamu alanını analiz eden nicel bir yaklaşım bulunmaktadır. Böylece “Fathom” denen bir yazılım uygulaması geliştirilmiştir. [38]

Araştırmalar ve Data Analizi

Intelligent Space'in araştırmaları ve data analizleri planlama soruştırmaları ve yatırım yaratmak için anahtar kanıt sağlamaktadır. Karmaşık dataları anlaşılabilir kılmak için gçl görseller ve haritalar kullanarak sadeleştirmektedir. Araştırmalar ve data analizleri danışmanlık çözümümüzün bir kısmını oluşturmakta ve yaya modellerini ayarlamak için kullanılmaktadır.

- Yaya akışı
- Alan Kullanımı
- Yaya Geçidi
- Yol Takibi
- Anket
- GIS veritabanının geliştirilmesi [39]

3.2.5. Değerlendirme

İngiltere'nin yerel yönetim sistemi Türkiye'dekinden çok daha karmaşıktır. Ülkenin blgelenme yapısı daha farklı iken yerel yönetimlerde Türkiye'deki gibi basit ve hiyerarşik bir yapıları yoktur. Yerel yönetimler yönetici değil düzenleyici bir rol üstlenmektedir. Bu bölümde anlatılanlar ışığında, Londra'da İstanbul'dan farklı olarak kentsel tasarım projelerinin üretim sürecinde yerel yönetimin rolü çok baskın değildir. Kentsel tasarım projelerinin üretim sürecinde kamu kuruluşlarından çok yerel yönetimle birlikte çalışan kentsel tasarım odaklı özerk kurumlar mevcuttur. Ayrıca kentsel tasarım projeleri büyük lde özel sektör eliyle üretilmektedir.

Londra'da kentsel tasarım projelerinin üretim sürecine katılan kurumların ekipleri birlikte çalışarak ve birbirlerini tamamlayarak hareket etmektedir. Londra Tasarım (DFL), Londra Belediye Başkanı, Londra Geliştirme Ajansı (LDA), Londra Ulaşım (TFL)ve Londra Kentsel Tasarım'la (UDL) ortak çalışan kk ve esnek bir takımdan oluşmakta, pek çok örgütün ve bireylerin katılımına açık ve şeffaf bir şekilde proje üretmektedir.

Londra Kentsel Tasarım (UDL) ise, Londra Tasarımın bünyesinde, destek, eğitim ve ağ oluştırmaya imkan sunarak Londra Tasarıma ve diğer kurumlara katkı sağlamaktadır. Merkez, Londra Konseyleri, Londra Ulaşım, Londra Tasarım ve

Mimarlık Komisyonu ve Çevre Kurulumu kurumlarınca desteklenmektedir ve bu kurumların temsilcilerinden oluşan yönetim kuruluna karşı sorumludur.

Kentsel tasarım projelerinin üretim sürecinde özel sektörün rolünü anlamak açısından Intelligent Space&Atkins firmasının işleyişi incelendiğinde, firmanın yatırımcılar, plancılar, yerel hükümet, dönüşüm kurumları ve planlama uzmanları için uluslar arası alanda işlerlik kazandığını ve somut çalışmalara dayanan ve data analizini içeren bir stratejik danışmanlık sunduğunu görmekteyiz. (Tablo 3.4.)

Tablo 3. 4. Londra'da Kentsel Tasarım ile ilgili kurumlar

LONDRA'DA KENTSEL TASARIM İLE İLGİLİ KURUMLAR			
KURUMLAR	KENTSEL TASARIM YAKLAŞIMI	YAPILAN ÇALIŞMALAR	ORTAKLAR
LONDRA TASARIM (DESIGN FOR LONDON)	Londra, Londra vatandaşları ve ziyaretçiler için yaratıcı, dikkatli ve bütünlük bir tasarımla, yaşam kalitesini iyileştirerek Londra'nın büyümesini sağlamak	<ul style="list-style-type: none"> • Çevreden düşük düzeyde etkilenen, kullanım değişiklikleri ile değişen ortamlara uyum sağlayabilen, güzel ve kolay bulunabilen binalar, • Kaldırımlardan parklara herkesin kullanabileceği ilham verici ve iyi yönetilen kamusal alanlar, • Londra'nın mirasına saygılı, eski ve yeniyi harmanlayan mahalleler ve çeşitlenmiş nüfus için yerler yaratma, • Şehir çevresinde hareket etmeyi kolaylaştıran, zevk veren ve çevreye duyarlı ulaşım altyapısı oluşturma. 	<ul style="list-style-type: none"> • Greater London Authority • London Development Agency • Transport for London • Mayor of London • Urban Design London kurumları ile koordineli çalışır.
LONDRA KENTSEL TASARIM (URBAN DESIGN LONDON)	Londra'daki tüm yetkililere, daha iyi tasarlanmış ortamlar yaratmalarında yardımcı olan bir ağ organizasyonu ve ilgili herkese iyi deneyimleri paylaşmada, öneri danışmaya ve öğrenmede yardımcı olmak için destek eğitim ve ağ oluşturma imkanları sağlamak	<ul style="list-style-type: none"> • Seminerler, master sınıflar, sanal eğitim ve atölyede eğitimi de kapsayan başlangıç düzeyindekilerden uzmanlara kadar kapsamlı bir eğitim programı vermek, • Londra'daki 500 memur ve konsey üyesine düzenli olarak olaylar ve gündem konuları hakkında bilgi içeren haber bültenleri gönderilmek, • Yetkili memurların ve konsey üyelerinin buluşabileceği, deneyimleri paylaşabileceği ve birbirine destek verebileceği düzenli ağ oluşturma etkinlikleri sunmak, • Pek çok yetkili bir konsey üyesi ya da şef memuru tasarım şampiyonları olmak üzere atamak, iyi kalitede yerler oluşturmak için yardımcı olmak ve bu tasarımcılara bilgi, eğitim, okuma materyali ve adapte edilmiş etkinlikler sunarak destek vermek, • Kentsel tasarım kitaplarını, broşürlerini ve tartışma dokümanlarını online bir kütüphane olarak sunmak, • RIBA, RTPI, English Heritage, GLA, ve London Açık Ev gibi organizasyonlarla birlikte çalışmak, • Üyeler tarafından talep edildiği üzere belirli konular üzerinde özel toplantılar düzenlemek. 	<ul style="list-style-type: none"> • London Councils • Design for London • Transport for London • Commission for Architecture and Built Environment kurumları temsilcilerinden oluşan yönetim kuruluna rapor veren bir müdür tarafından yönetilmektedir.
INTELLIGENT SPACE & ATKINS	Kamusal alanı iyileştirme, sosyal riskleri minimize etme ve ekonomik yararları maksimize etmeye yardım etmek Uygulamalarda, yaya hareketlerini, değeri az olan bir kaynaktan, elle tutulur (somut) ve yönetilebilir bir varlığa çeviren bilimsel temelli yöntemler kullanmak	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaşım sistemlerinin entegrasyonu, • Yol güvenliğinin iyileştirilmesi, • Perakende karlılığının desteklenmesi, • kamu alanlarının kentsel yeterliliğinin artırılması, • tasarım hatalarının ve risklerinin azaltılması, • Yol bulma, okunabilirlik ve doğal gözetimin test edilmesi, • Sürdürülebilir şehirlerin desteklenmesi. 	yatırımcılar, plancılar, yerel hükümet, dönüşüm kurumları ve planlama uzmanlarına stratejik bir danışmanlık sunmaktadır.

4. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Kentsel tasarım projelerinin kamu kurumları tarafından üretilmesi; projelerin uygulanma aşamasında karşılaşılan yasal ve yönetsel sorunların aşılmasında ve diğer aktörlerle iletişimin sağlanmasında avantaj sağlamaktadır. Bu kurumlarda nitelikli personel istihdam edilmesi ve gerekli görüldüğünde danışmanlık hizmeti alınması da 3.1.4.'deki "değerlendirme" bölümünde görüldüğü gibi kentsel tasarım proje üretim süreçlerine katkı sağlamaktadır.

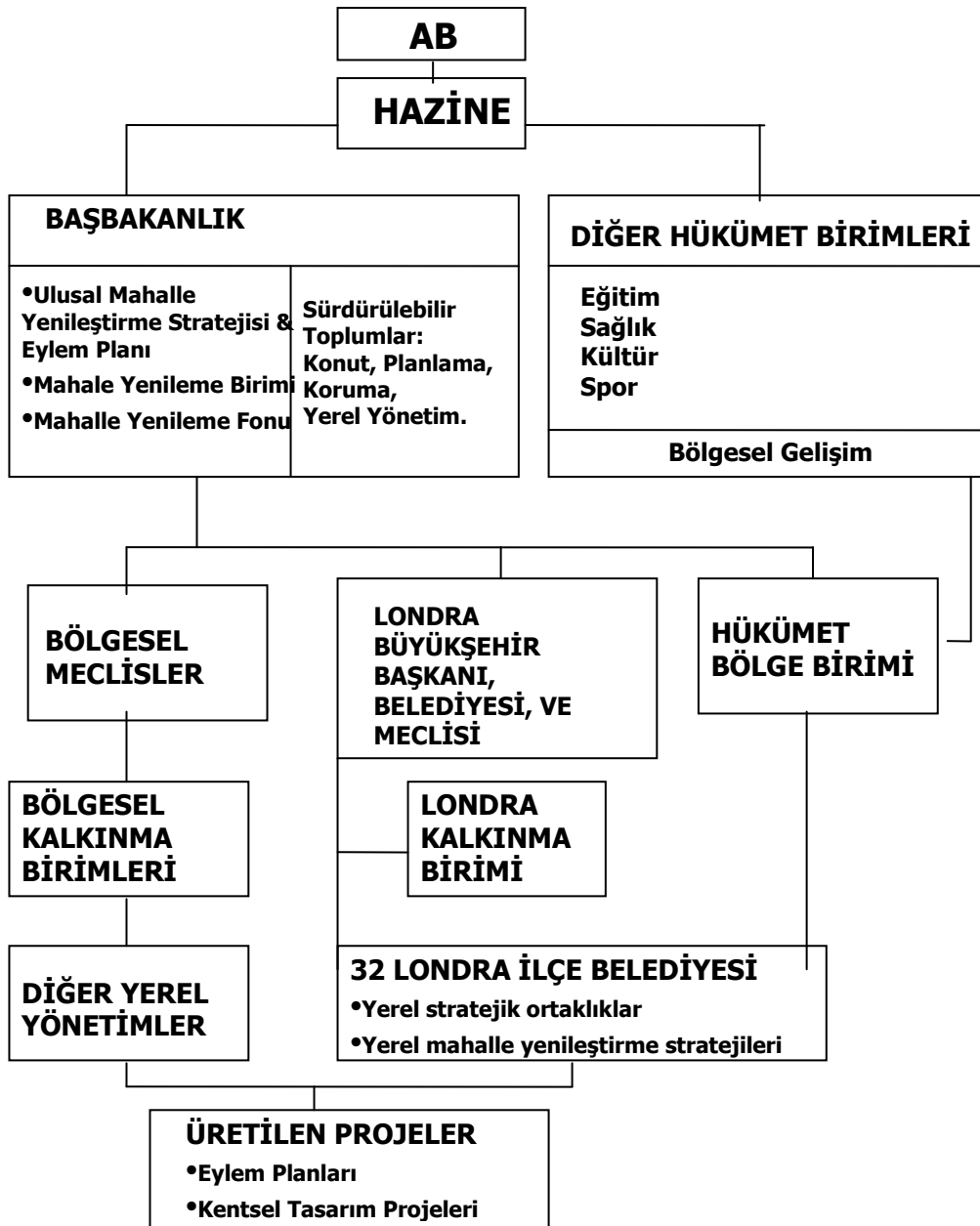
İstanbul ve Londra kentlerinde kentsel tasarım projelerinin üretim süreçlerini idari yapılanma ve organizasyon açısından ele almak ve aralarındaki farkları ortaya koyabilmek için, bu iki kentteki genel proje üretim süreci şemaları üzerinden bir karşılaştırma yapıldığında; (Tablo 3.5. ve Tablo 3.7)

- Londra'da, idari yapılanmada yer alan bütün birimlerin yaptıkları uygulamalar herkese açık, şeffaf ve her aşamada katılıma yer vermekte iken; İstanbul'da, idari yapılanma yasalar kapsamında belirlenmiş ve hiyerarşik bir yapıya sahip olmasına rağmen, kapalı ve katılımı öngörmeyen bir yapıya sahip olduğu,
- Londra'da, idari yapılanma içerisinde tanımlanmış, birbiri ile ortak çalışan, birbirini denetleyen birimler yer almakta iken; İstanbul'da, tek bir otoritenin (Belediye Başkanları vb.) inisiyatifine ve vizyonuna bağlı olarak alınan kararlar doğrultusunda gelişen bir sürecin işlemekte olduğu,
- Londra'da, Büyükşehir Belediyesi üst birimlerle de alt birimlerle de iletişim içerisinde çalışmakta iken; İstanbul'da, Büyükşehir Belediyesi'nin Merkezi Yönetimle de, İlçe Belediyeleri ile de bu kapsamda ortak iş yapabilme kapasitesini arttırması gerektiği ve
- İstanbul'da, ikili ilişkiler üzerinden yürüyen siyasi çıkarların ön plana çıktığı görülmekte iken; Londra'da pek çok farklı kurumun birbirini denetlemesi nedeniyle, siyasi çıkarların proje üretim süreçlerine çok fazla müdahale edemediği görülmektedir.

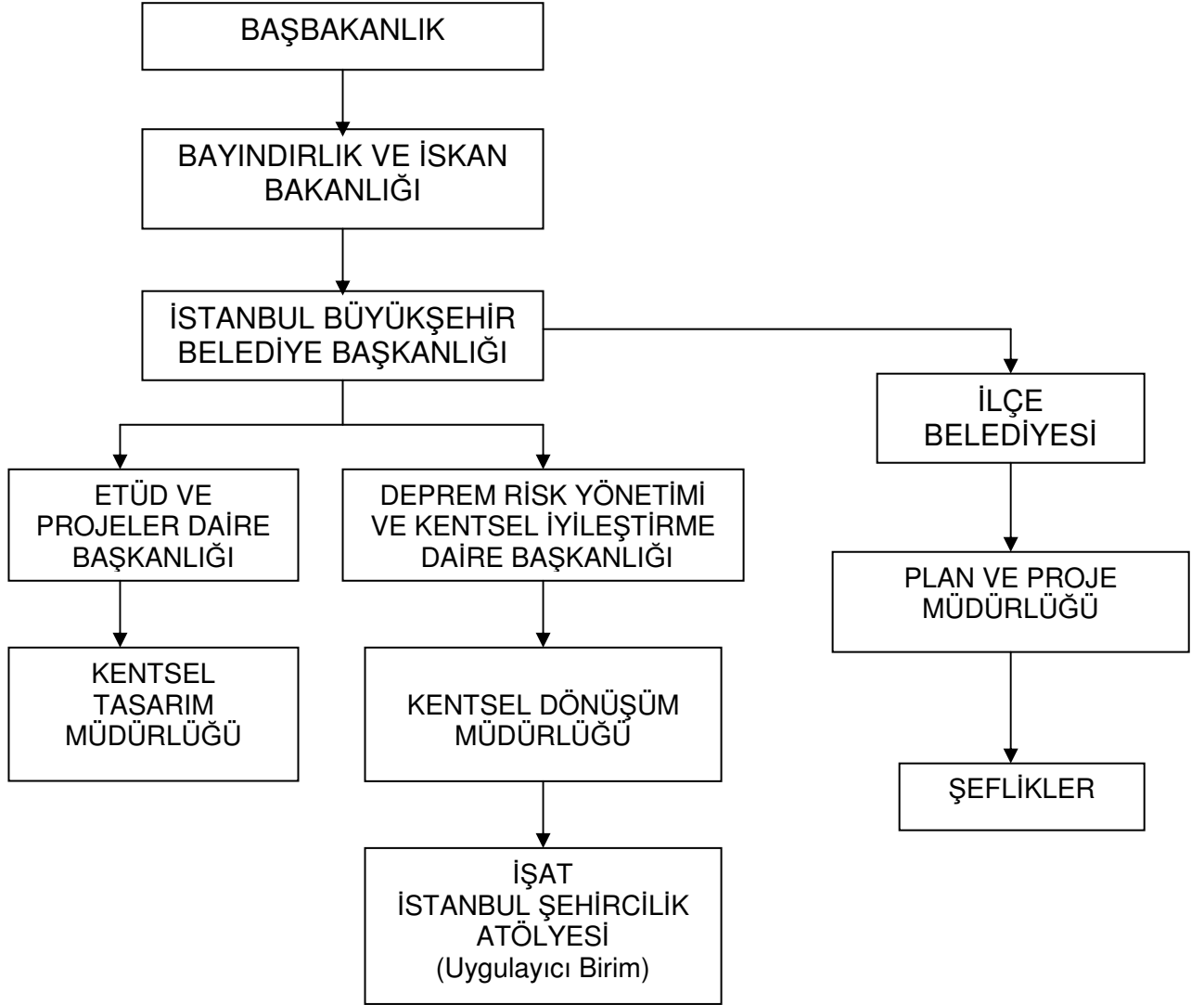
Londra'da bir projenin üretim sürecinde rol oynayan, birbiri ile etkileşim içinde olan, birbirini denetleyen ya da sorumlu olan pek çok kurum olduğunu görmekteyiz.

İstanbul'da ise, idari yapılanmanın hiyerarşik olduğunu ancak geri beslenmelerin ve yatayda birbirini denetleyen kurumların eksikliğini vurgulamamız gerekiyor. (Tablo 3.5.) İstanbul'da artık ilçe belediyelerinin uluslararası kalite standartlarına uyum sağladığını ve kendi bünyelerinde iç kalite yönetim sistemini geliştirip kalite standardı belgesi aldıklarını ancak ilçe belediyelerinin birbirleri arasındaki diyalogu ve merkezi yönetim, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri arasındaki koordinasyonu denetleyen bir kalite yönetim sisteminin henüz gelişmediğini görmekteyiz.

Tablo 3. 5. Londra'da Proje Üretim Sürecinde İdari Yapılanma

Tablo 3. 6. İstanbul'da Genel İdari Yapılanma

- Yeni uygulama modelleri geliştiren yerel yönetimlerin merkezi yönetimce finansal ve bürokratik olarak desteklenmesi,
- Proje süreçlerinde yapılan hataların tekrar edilmemesi için sistematik izleme ve değerlendirme mekanizmasının kurulması.

Bu öneriler çerçevesinde, İstanbul'daki proje üretim süreçlerinde birimler arasındaki iletişim ve denetlemenin gelişmesi ile daha sistemli bir organizasyon yapısı sağlanabilir. Kurumlar arasında daha etkin bir ağ oluşturmak, stratejilerin birbirine paralel ve birbirini destekler bir yapıda belirlenmesiyle mümkün olabilir. Londra Genel İdari yapılanmasında görebildiğimiz gibi, net bir vizyona sahip üst ölçekten gelen kararlar doğrultusunda, birimler arası iletişim ve denetimin olduğu bir organizasyon yapısı ile hareket eden İlçe Belediyeleri'yle koordinasyon sağlayan bir sivil toplum, halkın da katılımını hedefleyen şeffaf bir karar-etki mekanizmasını oluşturacak ve kentsel tasarım projelerinin kentle organik bir yapıda bütünleşmesinin önünü açacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] **Gençel, Ziya.**, Kentsel Tasarım Kentsel Çevreye Çok Disiplinli Bir Yaklaşım Aracı; Kentsel Gelişme Sürecinde Kentsel Tasarım'ın Yeri Ve Rolü, *1. Kentsel Tasarım Haftası*, M.S.Ü. İstanbul, 2000, s.51.
- [2] **Çubuk, M.**, 1999. 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi Bildiriler Kitabı, Kentsel Tasarım Bir Uygulamalar Bütünü, Tematik Açıklama I, Atölye I: Kentsel Tasarımın Kavramsal Gelişmesi ve Değişimi, İstanbul.
- [3] **Kaplan, H., Bayraktar, N., Tekel, A., Çalgüner T. ve Yalçın Ö.**, 2003, Kentsel Tasarım Süreci ve Yöntemine İlişkin Bir Alan Çalışması; Çeşme-Dalyan Yerleşiminde Yeni Bir Yöntem Denemesi, *Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der.*, Ankara, **Cilt 18, No 2**, 1-15.
- [4] **Çubuk, M.**, 1999. 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi Bildiriler Kitabı, Kentsel Tasarım Bir Uygulamalar Bütünü, Tematik Açıklama IV, Atölye IV: Ölçekler arası Bir Mekan Düzenleme Aracı Olarak Kentsel Tasarım Projelerinde Metodolojiler Anlatım ve Sunum Teknikleri, İstanbul.
- [5] **Bilsel, A., Bilsel, G., Türkoğlu, K., Erkal, F.N., Erciyes, F., Kaplan, H.**, 1992, Kent Planlamada Değişen Öncelikler ve Kentsel Tasarım, *2. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu*, M.S.Ü, İstanbul, 21-22 Mayıs 1992.
- [6] **Gençel, Z.**, Kentsel Tasarım Kentsel Çevreye Çok Disiplinli Bir Yaklaşım Aracı; Kentsel Gelişme Sürecinde Kentsel Tasarım'ın Yeri ve Rolü, *1. Kentsel Tasarım Haftası*, M.S.Ü., İstanbul, 2000, s.51.
- [7] **Karabay Ayataç, H.**, Kentsel Tasarım Kentsel Çevreye Çok Disiplinli Bir Yaklaşım Aracı; Kentsel Tasarım Sürecinde Güçlerin Dağılımı, *1. Kentsel Tasarım Haftası*, MSÜ, İstanbul, 2000, s. 62,64.
- [8] **Vardar, A.**, 2005, Nazım Plandan Nesir Projelere Kentsel Tasarım, *Planlama Dergisi*, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, **3**, s. 23,24; 30.
- [9] **Çetiz, M.**, 2000, Kentsel Tasarım, Uygulama Araçları, Sorunlar ve Öneriler, *Yüksek Lisans Tezi*, M.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [10] **Çelik, D. ve Yazgan M. E.**, 2007, Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Korumaya Yönelik Yasa ve Yönetmeliklerin İrdelenmesi, *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, **Cilt:9 Sayı:11**.

- [11] **Karaman, A.**, 2008, Kentsel Tasarım Kuramı Dün, Bugün Yarın, ,Kentsel Tasarım: Kuramlar, İlkeler, Roller, *Mimarist*, **Yıl:8 Sayı:29**, s.37;39-41.
- [12] **Önal Hoşkara, Ş.**, 2008, Kentsel Tasarım Kuramı Dün, Bugün Yarın ve İstanbul Yansımaları, *Mimarist*, **Yıl:8 Sayı:29** s.31.
- [13]<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/KentselTasarimMd/Pages/AnaSayfa.aspx> Kentsel Tasarım Müdürlüğü Görevleri.12 Eylül 2008
- [14]<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/KentselTasarimMd/Documents/Teşkilat%20Görev%20Çalışma%20Yönetmeliği.doc>. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı Kentsel Tasarım Şube Müdürlüğü Görev ve Çalışma Yönetmeliği. 12 Eylül 2008
- [15] <http://application2.ibb.gov.tr/kentseldonusum/Yürütülen%20Çalışmalar.doc>. 15 Eylül 2008
- [16] **Samur, D.**, 2008. Kişisel görüşme.
- [17] www.arkitera.com/v1/haberler/2002/11/14/istanbul2.htm. Haberler (14 Kasım 2002). İstanbul Şehircilik Atölyesi, Kenti 2023 Yılına Taşıyacak. 20 Eylül 2008
- [18]<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Birimler/KentselDonusumMd/Pages/AnaSayfa.aspx>.Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü Görevleri.18 Eylül 2008
- [19]<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/KentselDonusumMd/Documents/yonetmelik.doc>.İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Emlak İstimlak Daire Başkanlığı Yerleşmeler ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü 18 Eylül 2008
- [20] www.planlama.org. İMP Basın Bülteni. 23 Eylül 2008
- [21] <http://www.arkitera.com/yp88-kartal-ve-kucukcekmece-kentsel-donusum-projeleri.html> Yarışma Projeleri.(2006) Kartal ve Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Projeleri. 26 Eylül 2008
- [22]<http://www.arkitera.com/competitionproject.php?action=displayProject&ID=88&year=&aID=585> Yarışma Projeleri (2006) Kartal ve Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Projeleri. 26 Eylül 2008
- [23] Güney Z. 1 Mayıs 2006. İMP'nin Yarışma Projeleri Türk Mimarlar Tarafından Tartışıldı. <http://www.arkitera.com/h8762-impnin-yarisma-projeleri-turk-mimarlar-tarafından-tartisildi.html> 6 Ekim 2008
- [24] **Kıran Aksoy, B.**, 2008. Kişisel görüşme.

- [25] **Vefkioğlu, M.**, 2008. Kişisel görüşme.
- [26] 05.12.2007 tarih ve 2007/191 sayılı Küçükçekmece Belediye Meclis Kararı. Küçükçekmece Belediye Başkanlığı Plan ve Proje Müdürlüğü Görev Yetki ve Çalışma Yönetmeliği.
- [27] **Çaçtaş Ceylan, E.**, 2008. Kişisel görüşme.
- [28] http://en.wikipedia.org/wiki/Local_government_in_England .
Local Government in England. 19 Kasım 2008.
- [29] <http://www.designforlondon.gov.uk/vision.html>. 14 Ekim 2008
- [30] <http://www.designforlondon.gov.uk/corevalues.html>. 14 Ekim 2008
- [31] <http://www.designforlondon.gov.uk/projects.html>. 14 Ekim 2008
- [32] <http://www.designforlondon.gov.uk/corporate.html>. 14 Ekim 2008
- [33] <http://www.urbandesignlondon.com/>. 16 Ekim 2008
- [34] <http://www.urbandesignlondon.com/aboutus.html>. 16 Ekim 2008
- [35] <http://www.intelligentspace.com/about/index.htm>. 30 Ekim 2008
- [36] <http://www.intelligentspace.com/sectors/index.htm>. 30 Ekim 2008
- [37] <http://www.intelligentspace.com/consulting/index.htm>. 30 Ekim 2008
- [38] <http://www.intelligentspace.com/modelling/index.htm>. 30 Ekim 2008
- [39] <http://www.intelligentspace.com/surveys/index.htm>. 30 Ekim 2008
- [40] <http://www.london.gov.uk/gla/> 18 Şubat 2009
- [41] <http://www.tfl.gov.uk/> 21 Şubat 2009
- [42] <http://www.lda.gov.uk/> 14 Mart 2009
- [43] **Kocabaş, A.**, 2006, Kentsel Dönüşüm/Yenileştirme, İngiltere Deneyimi ve Türkiye'deki Beklentiler, Literatür, sf: 36-40
- [44] <http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2003/12/20031224.htm#1>. 19 Eylül 2008
- [45] 04.07.2008 tarih ve M.34.6.KÜÇ.0.71.01-1599-60207 sayılı Küçükçekmece Belediyesi Başkanlık Olur'u.

ÖZGEÇMİŞ

A. Canan KUTLU, 23.02.1983 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokulu Özel Bilfen İlkokulu'nda, ortaokul ve liseyi ise Ümraniye Anadolu Lisesi'nde tamamladı. Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde 2000 yılında başladığı lisans eğitimini 2005 yılında tamamladı. Bir yıl kadar Küçükçekmece Belediye Başkanlığı'na bağlı Kentsel Dönüşüm Birimi'nde çalıştı ve aynı süreçte yine mezun olduğu üniversite ve bölümün Kentsel Tasarım Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimi görmeye başladı. 2006 yılından beri Küçükçekmece Belediye Başkanlığı'na bağlı Plan ve Proje Müdürlüğü'nün Planlama Şefliği'nde şehir plancısı olarak görev yapmaktadır.